

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

ПРОГРАМА спецкурсу

*«Компетентнісний підхід до системи
педагогічних вимірювань та управління якістю
освіти»*

Черкаси
2009

Програма спецкурсу «Компетентнісний підхід до системи педагогічних вимірювань та управління якістю освіти»

АВТОРИ-УКЛАДАЧІ:

Лісова Н.І. – заступник директора Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, кандидат педагогічних наук;

Бондаренко О.А. – завідувач лабораторії-центру зовнішнього незалежного оцінювання моніторингу якості освіти

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Чепурна Н.М. – директор Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, кандидат педагогічних наук;

Дзюбак Р.М. – заступник директора з навчально-методичної роботи Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників

Програма рекомендується для підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалістів-координаторів з питань зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти районних/міських відділів освіти.

Рекомендовано до друку вченою радою інституту.
Протокол №3 від 31.08.2009р.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	4
2. Тематичний план спецкурсу очно-дистанційної форми «Компетентнісний підхід до системи педагогічних вимірювань та управління якістю освіти»	6
3. Зміст програми спецкурсу.....	8
4. Використана література	91

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму спецкурсу «Компетентнісний підхід до системи педагогічних вимірювань та управління якістю освіти» розроблено відповідно до Указу Президента України від 20 березня 2008 №244/2008 «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні», постанов Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 №1095 «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» (із змінами), від 31 грудня 2005 №1312 «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» (із змінами) та розпорядження від 16 жовтня 2008 року №1352-р «Про затвердження комплексного плану заходів з розвитку освіти в Україні на період до 2011 року» та інших документів, у яких визначаються основні напрями створення системи моніторингу якості освіти.

Мета спецкурсу: якісна підготовка освітян до створення системи моніторингу якості освіти, впровадження моделі зовнішнього незалежного оцінювання, оцінювання та атестації навчальних закладів, педагогічних працівників у регіоні.

Спецкурс «Компетентнісний підхід до системи педагогічних вимірювань та управління якістю освіти» спрямований **на виконання таких завдань:**

- удосконалення теоретичної компетентності керівників навчальних закладів, спеціалістів відділів освіти з питань педагогічних вимірювань і управління якістю освіти;
- формування навичок конструювання системи моніторингових досліджень та системи підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання;
- удосконалення вмінь самоосвітньої діяльності, що забезпечить розвиток професійної компетентності в сфері освітнього моніторингу.

Принципи побудови програми спецкурсу: науковість, доступність, системність, урахування регіонального досвіду (вивчення практичної роботи щодо проведення моніторингових досліджень у навчальних закладах області) та рівня компетентності і потреб слухачів курсів підвищення кваліфікації; практична орієнтованість (участь у моніторингових дослідженнях

всеукраїнського і регіонального рівнів, аналіз результатів моніторингових досліджень); культуровідповідність.

Програма спецкурсу рекомендується для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників системи післядипломної педагогічної освіти, а саме: керівників навчально-виховних закладів та спеціалістів-координаторів з питань зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти районних/міських відділів освіти.

Програма спецкурсу розрахована на 36 годин і включає такі навчальні модулі, розділи: якість освіти як об'єкт вимірювання та управління; тестування як психолого-педагогічний засіб оцінювання якості навчальних досягнень учнів; самостійна робота; дистанційний курс; підсумкова та залікова робота (теми позначені у тематичному плані).

Реалізація завдань для досягнення навчальних результатів модулів здійснюється в очній і дистанційній формах навчання шляхом розгляду навчального матеріалу на лекціях (презентаціях, інтерактивних), виконання практичної роботи в групах, участі в проведенні семінарських занять, «круглих столів», тестуванні та інших формах роботи. Навчальна стратегія курсу реалізується також дистанційною формою навчання через проведення Інтернет-консультацій та практичне розв'язування тестових завдань, оцінки якості створених тестових завдань; самостійне вивчення слухачами навчального матеріалу, рекомендованого викладачами спецкурсу.

На практичних заняттях значна частина відводиться моделюванню проектів, розв'язку педагогічних вправ, тестів з управління якістю освіти, педагогічного оцінювання тощо.

Завдання для самостійної роботи орієнтовані на збір та опрацювання матеріалів про міжнародні та всеукраїнські проекти моніторингових досліджень; створення власних програм моніторингових досліджень; розробку презентацій власних проектів; розв'язування тестових завдань тощо.

Програма спецкурсу містить залікову роботу (тест), список індивідуальних творчих завдань, глосарій та список рекомендованої літератури.

Обов'язковою умовою спецкурсу є проведення вхідного та вихідного діагностування за допомогою діагностичної карти ефективності викладання спецкурсу.

**Програма спецкурсу очно-дистанційної форми
«Компетентнісний підхід до системи педагогічних вимірювань та
управління якістю освіти»**

№	Зміст	Розподіл годин		
		Теоретичні	Практичні	Всього
	Вступ до курсу	0,5		0,5
1.	Якість освіти як об'єкт вимірювання та управління	5	4	9
2.	Тестування як психолого-педагогічний засіб оцінювання якості навчальних досягнень учнів	3	3	6
3.	Самостійна робота			9
4.	Дистанційний курс		6	6
5.	Залікова та підсумкова робота	0,5	5	5,5
	Всього:	9	18	36

Тематичний план спецкурсу

1.	Вступ до спецкурсу. Вхідне діагностування.
	Якість освіти як об'єкт вимірювання та управління
	<i>1.1. Основні поняття якості освіти</i>
	<i>1.2. Моніторинг якості освіти</i>
	<i>1.3. Технології вимірювання та оцінювання якості освіти</i>
	<i>1.4. Атестація та оцінювання якості навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу</i>
2.	<i>1.5. Атестація як засіб діагностики й підвищення професійної компетентності педагогічних працівників</i>
	Тестування як психолого-педагогічний засіб оцінювання якості навчальних досягнень учнів
	<i>2.1. Теоретичні основи тестування</i>
	<i>2.2. Створення якісного тесту</i>
	<i>2.3. Упровадження тестування у навчальний процес</i>
<i>2.4. Система ЗНО та запровадження її в регіоні</i>	
3.	Самостійна робота
	<i>3.1. Опрацювання рекомендованої літератури</i>
	<i>3.2. Створення програм внутрішньошкільного моніторингу освітнього</i>

	<i>процесу з використанням тестових технологій</i>
	<i>3.3. Створення тестових завдань різних форматів на різні когнітивні рівні</i>
4.	Дистанційний курс
	<i>4.1. Проведення практичної роботи з питань створення якісного тесту, оцінки якості тестових завдань</i>
	<i>4.2. Проведення інтернет-консультацій з питань спецкурсу</i>
5.	Залікова та підсумкова робота
	<i>5.1. Підсумкова лекція</i>
	<i>5.2. захист творчих робіт. Контрольне тестування</i>
	<i>5.3. Вихідне діагностування</i>

Розподіл навчальних годин спецкурсу

№	Зміст	Розподіл годин						
		Лекції	Семінари Захист творчих робіт	Практичні	Тести	Інтернет-форми	Сам ост. робота	Всього
	Вступ до курсу. Вхідне діагностування.	0,5						0,5
1	Якість освіти як об'єкт вимірювання та управління	3	2	4				9
	<i>1.1. Основні поняття якості освіти</i>	1						
	<i>1.2. Моніторинг якості освіти</i>	1		1				
	<i>1.3. Технології вимірювання та оцінювання якості освіти</i>	1		1				
	<i>1.4. Атестація та оцінювання якості роботи загальноосвітнього навчального закладу</i>		1	1				
	<i>1.5. Атестація як засіб діагностики й підвищення професійної компетентності педагогічних працівників.</i>		1	1				
2	Тестування як психолого-педагогічний засіб оцінювання якості навчальних досягнень учнів	2	1	3				6
	<i>2.1. Теоретичні основи тестування</i>	1						
	<i>2.2. Створення якісного тесту</i>	1		1				
	<i>2.3. Упровадження тестування у навчальний процес</i>		1	1				
	<i>2.4. Система ЗНО та запровадження її в регіоні</i>			1				
3	Самостійна робота						9	9
	<i>3.1. Опрацювання рекомендованої літератури</i>							
	<i>3.2. Створення програм внутрішньошкільного моніторингу освітнього процесу з використанням тестових технологій</i>							

	3.3. Створення тестових завдань різних форматів на різні когнітивні рівні							
4	Дистанційний курс				3	3		6
	4.1. Проведення практичної роботи з питань створення якісного тесту, оцінки якості тестових завдань				3			
	4.2. Проведення інтернет-консультацій з питань спецкурсу					3		
5	Залікова та підсумкова робота	0,5	2	2	1			5,5
	5.1. Підсумкова лекція	0,5						0,5
	5.2. захист творчих робіт. Контрольне тестування		2		1			3
	5.3. Вихідне діагностування			2				2
	Всього:	6	3/2	9	4	3	9	36

Зміст програми спецкурсу

Вступ до спецкурсу

Модуль І. Якість освіти як об'єкт вимірювання та управління

Мета модуля – розвиток професійних компетенцій слухачів курсів підвищення кваліфікації щодо впровадження технологій вимірювання та управління якістю освіти на локальному рівні.

Завдання модуля:

систематизувати знання щодо

- чинників, які впливають на якість освіти;
- стандартів, за якими визначається якість освіти;
- основних способів забезпечення якості освіти;
- сутності моніторингу як складової управлінської діяльності;
- особливостей функціонування системи моніторингових досліджень;
- процедури атестації, оцінювання якості навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу та атестації педагогічних працівників;

сформувані вміння (навички):

- здійснювати аналіз навчально-виховного процесу у навчальному закладі та формувати основні освітні проблеми як об'єкти моніторингу та управління;

- розробляти програми моніторингових досліджень загальноосвітніх навчальних закладів, спрямованих на розвиток конкретного навчального закладу;
- розробляти інструментарій внутрішнього оцінювання педагогічної діяльності педагогічних кадрів;
- планувати на основі діагностичних даних корекційну роботу з педпрацівниками щодо ліквідації первинних проблем та підвищення професійної майстерності;

розвинути установки до:

- проведення психолого-педагогічного супроводу упровадження моніторингових досліджень на локальному рівні;
- здійснення аналітико-прогностичної діяльності за результатами моніторингових досліджень;
- написання рекомендацій за результатами моніторингових досліджень.

Очікувані навчальні результати:

знання:

- сутності моніторингу як складової управлінської діяльності;
- особливостей функціонування системи моніторингових досліджень;
- процедури атестації, оцінювання якості навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу та атестації педагогічних працівників;

уміння (навички):

- здійснювати аналіз навчально-виховного процесу у закладі та формувати основні освітні проблеми як об'єкти моніторингу та управління;
- розробляти програми моніторингових досліджень, спрямованих на розвиток навчального закладу;
- розробляти інструментарій внутрішнього оцінювання педагогічної діяльності педагогічних кадрів;
- планувати на основі діагностичних даних корекційну роботу з педпрацівниками щодо ліквідації первинних проблем та підвищення професійної майстерності;

розвинути установки до:

- проведення психолого-педагогічного супроводу впровадження моніторингових досліджень на локальному рівні;
- здійснення аналітико-прогностичної діяльності за результатами моніторингових досліджень;
- написання рекомендацій за результатами моніторингових досліджень.

Вступ до спецкурсу (0,5 год.)

Тема 1.1. Основні поняття якості освіти (1 год.)

Якість освіти – пріоритетний напрям освітньої політики в Україні. Критерії якості освіти. Індикатори якості освіти. Поняття якості загальної середньої освіти. Складові якості освіти. Зовнішні та внутрішні компоненти якості освіти. Системи показників якості загальної середньої освіти. Поняття компетентності та системності в контексті проблеми педагогічних вимірювань та управління якістю освіти.

Тема 1.2. Моніторинг якості освіти (2 год.)

Поняття про моніторинг в освіті. Головна мета, основні завдання моніторингу. Функції освітнього моніторингу. Об'єкти моніторингу. Рівні освітнього моніторингу: міжнародні, національні, регіональні, муніципальні, внутрішньошкільні. Види моніторингу: інформаційний, управлінський, педагогічний, психологічний, медичний, соціологічний, демографічний. Етапи проведення моніторингових досліджень.

Тема 1.3. Методика вимірювання та оцінювання якості освіти (2 год.)

Сутність кваліметрії та методика використання кваліметричних моделей. Основні напрями кваліметрії в освіті.

Основні категорії вимірювання: метод, інструмент, процедура вимірювання, процедура оцінювання. Типи вимірювання та їх характеристика. Визначення якості методу вимірювання: об'єктивність, мінімізація впливу, стандартизація умов, надійність, точність. Інструмент вимірювання: анкета, тест та інші вимірники.

Процедура оцінювання. Методика оцінювання якості навчальної літератури. Інструментарій: анкети для вчителів, учнів та методика їх

заповнення. Анкета для батьків та особливості роботи з нею. Аналіз результатів моніторингового дослідження навчальної літератури. Методика проведення досліджень інших об'єктів.

Психолого-педагогічний супровід моніторингових досліджень. Розробка рекомендацій за результатами моніторингових досліджень.

Тема1.4. Атестація та оцінювання якості роботи загальноосвітнього навчального закладу (2 год.)

Критерії оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу. Інструментарій для оцінювання. Процедура оцінювання. Етапи оцінювання. Аналіз та використання результатів оцінювання. Нормативно-правове забезпечення процесу атестації навчальних закладів. Планування розвитку загальноосвітнього навчального закладу (етапи стратегічного планування).

Тема1.5. Атестація як засіб діагностики й підвищення професійної компетентності педагогічних працівників (2 год.)

Нормативно-правова база з питань атестації педагогічних працівників. Мета та завдання атестації. Умови атестації. Принципи, на яких базується атестація. Управлінська діяльність з атестації. Вивчення та оцінювання системи роботи педагогічного працівника, аналіз та самоаналіз педагогічної діяльності. Оформлення підсумкових матеріалів щодо системи роботи педагогічного працівника, який атестується.

Модуль 2. Тестування як психолого-педагогічний засіб оцінювання якості навчальних досягнень учнів

Мета модуля – формування компетенцій слухачів курсів підвищення кваліфікації щодо здійснення технологій педагогічного вимірювання й оцінювання навчальних досягнень учнів.

Завдання модуля:

систематизувати знання щодо:

- сутності понять педагогічної діагностики;
- сучасних підходів до процесу оцінювання;
- сутності та специфіки застосування тестування як технології вимірювання;

сформувані вміння (навички):

- структурувати навчальний матеріал відповідно до навчальних цілей розробляти дидактичні тести для внутрішнього оцінювання навчальних досягнень учнів і підготовки їх до зовнішнього незалежного оцінювання;
- розробляти набори завдань (вимірників) внутрішнього оцінювання навчальних досягнень учнів за заданими показниками з основних предметів навчального плану школи;

розвинути установки до:

- організації навчання вчителів у системі методичної роботи школи щодо використання тестових технологій у практичній діяльності.

Очікувані навчальні результати:

знання:

- сутності педагогічної діагностики й оцінювання якості навчальних досягнень учнів;
- тестування як технології педагогічного вимірювання;

уміння (навички):

- структурувати навчальний матеріал відповідно до навчальних цілей та розробляти дидактичні тести для внутрішнього оцінювання навчальних досягнень учнів і підготовки їх до зовнішнього незалежного оцінювання;
- використовувати тестові технології в період проведення моніторингових досліджень;

розвинути установки до:

- організації навчання вчителів у системі методичної роботи школи щодо використання тестових технологій у практичній діяльності.

Тема 2.1. Теоретичні основи тестування (1 год.)

Тестологія як наука і практика. Історія розвитку тестування. Тест як ефективний засіб педагогічного контролю. Види тестування. Класифікація тестів.

Тема 2.2. Створення якісного тесту (2 год.)

Зміст і конструювання тесту. Якість тесту. Постановка мети та її класифікація. Етапи конкретизації результатів навчання. Планування змісту. Специфікація тесту. Класифікація тестових завдань. Складання, апробація та коригування тестових завдань. Дидактичні та технологічні вимоги до оцінки якості тестових завдань. Оцінювання складності тестових завдань. Технічні дефекти тестових завдань.

Тема 2.3. Упровадження тестування у навчальний процес (2 год.)

Методичне забезпечення проведення шкільного тестування. Інструктивні матеріали до тестів. Використання тестових завдань на різних етапах навчального процесу (з досвіду вчителів). Особливості впровадження сучасних інформаційних технологій та комп'ютерного тестування у навчально-виховний процес. Можливості електронної програми «Знайка» щодо перевірки й оцінювання тестових завдань.

Тема 2.4. Система зовнішнього незалежного оцінювання та запровадження її в регіоні (1 год.)

Нормативно-правове забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання. Система зовнішнього незалежного оцінювання у світі. Особливості підготовки та проведення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні. Розробка та апробація моделей зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень учнів загальноосвітніх навчальних закладів в межах регіону. Шляхи вдосконалення технологічних аспектів зовнішнього незалежного оцінювання.

3. Самостійна робота

Мета: шляхом самоосвіти розширити знання з питань компетентнісного підходу до здійснення педагогічних вимірювань і оцінювання, моніторингу якості освіти, тестування, процедури зовнішнього незалежного оцінювання.

Завдання:

- опрацювати рекомендовану літературу;
- виокремити питання, які потребують додаткової консультації;
- виконати практичні завдання, спрямовані на набуття вмінь і навичок компетентного управління об'єктами моніторингових досліджень; створення дидактичних тестів, здійснення

підготовки учнів і вчителів до процедури зовнішнього незалежного оцінювання.

Очікувані результати:

знання:

- системи зовнішнього незалежного оцінювання у світі;
- історії становлення механізмів вимірювання й оцінювання;
- кваліметрії освіти;

уміння (навички):

- проводити самооцінювання та самотестування з навчального матеріалу спецкурсу;
- розвивати критичне мислення щодо використання в управлінській діяльності здобутих знань і вмінь.

4. Дистанційний курс

Мета: підвищення ефективності професійної підготовки педагогічних працівників з допомогою сучасних інформаційних технологій, індивідуалізація навчання з урахуванням наявних теоретичних знань та практичних навичок слухачів.

Завдання:

- надати консультаційну допомогу слухачам за потребами;
- оцінити якість тестових (навчальних) завдань різних форматів;
- перевірити якість тестів, виконаних слухачами.

Установка на

- розвиток здатності слухачів до самонавчання, самооцінювання і самовдосконалення.

5. Залікова та підсумкова робота

Мета: підбити підсумки навчання за програмою спецкурсу.

Завдання: провести оцінювання навчальних досягнень слухачів.

Форми контролю

Навчальні результати слухачів у межах модулів оцінюються на основі:

- виконання практичних завдань;
- участі у семінарських заняттях;

- підсумкового очного контролю у формі тесту та захисту індивідуальних творчих робіт.

Максимальна кількість балів за вивчення всього курсу – 100.

Прохідний бал – 60.

Розподіл балів

№	Види навчальної діяльності	Розподіл балів				
		Модуль 1	Модуль 2	Підсумковий контроль		Усього
1	Практичні роботи	4	3			7
2	Семінарські заняття	2	1			3
3	Захист творчих робіт, тестування			10	80	90
Усього		6	4	10	80	100

Діагностична карта ефективності викладання спецкурсу

№	Складові	Оцінка в балах на початку спецкурсу					Оцінка в балах на кінець спецкурсу						
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
1.	Якість освіти як об'єкт вимірювання та управління												
2.	Тестування як психолого-педагогічний засіб оцінювання якості навчальних досягнень учнів												
4.	Ваші побажання	<hr/> <hr/> <hr/>											

Залікова робота

до спецкурсу очно-дистанційної форми “Компетентнісний підхід до педагогічних вимірювань та управління якістю освіти”

Інструмент вимірювання: тест.

Призначення:

тест сприяє визначенню рівня професійної компетентності слухача курсів підвищення кваліфікації з питань педагогічного вимірювання та управління якістю освіти.

Ціль:

тест використовується з метою підсумкового контролю.

Що вимірюємо:

рівень знань з питань педагогічного вимірювання та управління якістю освіти.

Інструкція.

1. Тест включає 31 тестове завдання.
2. Відповідайте на кожне тестове завдання тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
3. За кожну правильну відповідь закритих тестових завдань Ви отримаєте один бал, відкриті тестові завдання оцінюються 10 балами.
4. Намагайтеся відповісти на всі тестові завдання.
5. Відповіді записуйте у таблицю.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей.
7. Результат виконання (заповнену таблицю) та інформацію про себе подати до лабораторії-центру ЗНО та моніторингу якості освіти за електронною адресою: monitoring-test@ukr.net .

Т Е С Т

1. Предметом правового регулювання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітнього навчального закладу, перехід до проведення вступних випробувань до ВНЗ через зовнішнє стандартизоване оцінювання є:

- А. Закон України «Про вищу освіту».
- Б. Закон України «Про освіту».
- В. Постанови Кабінету Міністрів України від 25.08.04 за №1095; від 31.12.05 за №1312.
- Г. Національна доктрина розвитку освіти в Україні .

2. Укажіть, що таке „моніторинг” в освіті?

- А. Нестандартна інформаційна система, яка дозволяє тривалий час відстежувати будь-які об'єкти або явища педагогічної діяльності.
- Б. Аналіз освітньої системи.
- В. Багатовимірна концепція, яка охоплює всі функції та види діяльності в освіті.

Г. Систематичний облік і контроль.

3. Ви були присутні на уроці вчителя з метою експертної оцінки ведення ним уроку. Виявили такі недоліки:

- не реалізував заплановану мету на уроці;
- нераціонально використав час.

Відмітьте, в якій з нижче поданих видів діяльності вчителя необхідно шукати проблему?

- А. Оволодіння знаннями.
- Б. Упровадження інноваційної педагогічної діяльності.
- В. Творчість учителя.
- Г. Психологічні знання.

4. Визначте вид контролю, за допомогою якого визнали б дійсний стан навчальних досягнень учнів.

- А. Попередньому.
- Б. Поточному.
- В. Періодичному.
- Г. Заключному.

5. Відділ освіти провів моніторинг методичної роботи, яка здійснювалася у навчальному закладі, і визначив високий її рівень результативності. Укажіть, що найбільше слугувало, на Вашу думку, такому висновку.

- А. Цілі та завдання методичної роботи.
- Б. Новації в системі методичної роботи.
- В. Планова діяльність колективу РМК (ММК).
- Г. Задоволення запитів педагогічних працівників у навчальному закладі.

6. Відмітьте, що є інструментом проведення моніторингу рівня навчальних досягнень учнів.

- А. Державні освітні стандарти.
- Б. Результати успішності учнів.
- В. Збірники статистичної інформації.
- Г. Тести.

7. Знайдіть технічний недолік тестового завдання, створеного вчителем. Умова: «Позначте рік, у якому об'єдналися Галицьке та Волинське князівства в єдину державу:

А. 1171; Б. 1205; В. 1199; Г. 1185. »

- А. Умова ТЗ складна.
- Б. Варіанти відповідей подвійні.
- В. Нелогічний порядок варіантів відповідей.
- Г. Стилiстична неоднорiднiсть варiантiв вiдповiдей.

- 8. Назвіть складові моніторингу, дослідження якого базується на комплексному підході.**
- А. Ресурсна категорія; категорія процесу; категорія результатів.
 - Б. Дошкільна освіта; початкова освіта; середня освіта; вища освіта.
 - В. Освітній процес; якість освітніх послуг; якість освітніх досягнень.
 - Г. Індивідуальний рівень, локальний рівень, муніципальний рівень.
- 9. Назвіть етапи проведення моніторингових досліджень.**
- А. Цілепокладання та планування дослідження; розроблення вимірничого інструментарію; проведення дослідження; збір та опрацювання результатів; аналіз та інтерпретація результатів дослідження.
 - Б. Шкільний (або внутрішньошкільний) рівень; районний, обласний (регіональний) рівень, національний (загальнодержавний) рівень; міжнародний рівень.
 - В. Системи освіти; процеси; діяльність; явища.
 - Г. Визначення рівня компетентностей учня, вчителя, керівника закладу.
- 10. Укажіть, які з запропонованих категорій є невід’ємними складовими кожного етапу процесу оцінювання?**
- А. Валідність та надійність.
 - Б. Об’єктивність та точність.
 - В. Надійність та об’єктивність.
 - Г. Валідність і точність.
- 11. Визначте сутність поняття «тестування».**
- А. Інструмент вимірювання.
 - Б. Засіб оцінювання.
 - В. Метод вимірювання.
 - Г. Напрямок діагностики.
- 12. Віднайдіть серед запропонованих варіантів визначення, яке ідентифікує суть валідного тесту.**
- А. „Результати правильні”.
 - Б. „Результати чіткі”.
 - В. „Результати об’єктивні”.
 - Г. „Результати високі”.
- 13. Яка з поданих форм перевірки знань НЕ відповідає критеріям об’єктивності, надійності та валідності?**
- А. Тестування.
 - Б. Письмова форма перевірки знань або письмова робота.
 - В. Усна форма перевірки знань або усне опитування.
 - Г. Співбесіда.

14. Визначте, за якою ознакою тести поділяються на:

- тести з відкритими тестовими завданнями;
- тести з закритими тестовими завданнями?

- А. За рівнем уніфікації (стандартизації).
- Б. За формою тестування.
- В. За довжиною тесту.
- Г. За видом тестового завдання.

15. Названі методи є важливими для визначення рівня професійної компетентності педагогічних кадрів.

Укажіть, без якого НЕМОЖЛИВО одержати об'єктивну інформацію?

- А. Самоаналіз.
- Б. Педагогічне спостереження.
- В. Аналіз результатів педагогічної діяльності, тестування.
- Г. Проведення атестації.

16. Визначте формат тестового завдання за поданою структурою:

- умова завдання (ситуаційна задача);
- ввідне запитання;
- 4 – 5 варіантів відповіді.

- А. Формат А.
- Б. Формат Н.
- В. Формат Х.
- Г. Логічні пари.

17. Укажіть крок, який НЕ стосується етапу підготовки до самооцінювання діяльності навчального закладу.

- А. Огляд школи.
- Б. Вступна розмова з директором – узгодження термінів і умов.
- В. Підготовка графіка досліджень.
- Г. Навчання тих, хто проводить анкетування.

18. За якими критеріями оцінювання есе було винесено аргументи:

- 1. Порушена структурна цілісність.**
- 2. Відсутня оцінка подій, які подано в тестовому завданні.**

- А. Орфографічні помилки.
- Б. Синтаксичні помилки.
- В. Неправильне використання мовних конструкцій.
- Г. Помилки в аргументації.

19. Назвіть етап, що НЕ входить до процедури самооцінювання?

- А. Підготовка до самооцінювання.
- Б. Удосконалення рівня компетентності керівника ЗНЗ.
- В. Проведення дослідження.

- Г. Опрацювання й аналіз висновків.
- Д. Презентація звіту.

20. Модель керування НЕ впливає на:

- А. Механізм забезпечення якості.
- Б. Розроблення навчального плану.
- В. Стиль керівництва керівника закладу.
- Г. Підготовку вчителів.

21. Укажіть цілі проведення самооцінювання.

- А. Привернення уваги громади до проблем розвитку школи.
- Б. Виявлення сильних і слабких сторін розвитку школи.
- В. Отримання фактичного матеріалу для конструктивного обговорення в середовищі педагогів, батьків, учнів.
- Г. Контроль за діяльністю адміністрації школи.

22. Відмітьте принципи, на основі яких функціонує система моніторингу.

- А. Систематичності.
- Б. Прогностичності результатів обстеження.
- В. Контрольованості діяльності суб'єктів системи освіти.
- Г. Комплексності.

23. Якісний педагогічний тест структурований за трьома рівнями складності. Віднайдіть три критерії оцінки тестових завдань даного тесту.

- А. Уміння віднаходити різні способи вирішення навчальних задач і творчо розв'язувати завдання.
- Б. Знання основних категорій і понять навчального матеріалу.
- В. Уміння обґрунтувати взаємозв'язок між основними компонентами навчального матеріалу.
- Г. Використання основних понять і категорій навчального матеріалу при розв'язанні конкретних завдань.

24. Ідентифікуйте критерії якості методу вимірювання.

- А. Мінімізація впливу суб'єктивних факторів.
- Б. Ступінь стійкості результатів.
- В. Відповідність того, що вимірюється даним методом, тому, що він має вимірювати.
- Г. Мінімальна помилка.

- 1. Валідність.
- 2. Об'єктивність.
- 3. Надійність.
- 4. Точність.

	1
	2
	3
	4

25. Установіть відповідність між прикладами формального оцінювання та видом (формою) завдання.

А. Питання тестового завдання з математики, яке містить схему, кілька прикладів розв'язання та варіант оцінювання.

Б. У ході роботи (географія) створюється буклет для екскурсійної прогулянки вздовж частин узбережжя у південній Англії.

В. Написання есе з англійської мови за запропонованою темою з поданою схемою оцінювання.

Г. Розкриття певної теми (запитання) у вигляді відповідної логічно вибудованої структури.

1. Письмове завдання.
2. Завдання на розв'язання задачі.
3. Дослідження.
4. Завдання на презентацію.

	1
	2
	3
	4

26. Установіть відповідність між основними категоріями процесу вимірювання рівня знань та їхніми назвами.

А. Категорія, яка визначає, яким чином здійснюється визначення показника, що вимірюється.

Б. Категорія, яка визначає, за допомогою чого відбувається вимірювання.

В. Категорія, що визначає, як відбувається вимірювання.

Г. Категорія, що визначає, як виміряна величина набуває кількісного визначення.

1. Процедура вимірювання.
2. Метод вимірювання.
3. Інструментарій вимірювання.
4. Процедура оцінювання.

	1
	2
	3
	4

27. Установіть відповідність між видами контролю та їхніми характеристиками.

А. Покликаний після вивчення розділів навчальної програми перевірити, оцінити і скоригувати засвоєння певної системи знань, навичок і вмінь.

Б. Здійснюється наприкінці навчального року з метою обліку успішності кожного учня за рік.

В. Є обліком успішності учнів наприкінці навчальної чверті.

Г. Здійснюється перед вивченням нового матеріалу для з'ясування якості опорних знань, навичок і вмінь з метою їх актуалізації та корекції, встановлення необхідних внутріпредметних і міжпредметних зв'язків.

Д. Здійснюється у процесі вивчення нового матеріалу для з'ясування якості засвоєння учнями знань, навичок і вмінь з метою їх корекції.

1. Попередній.
2. Поточний.
3. Періодичний.
4. Підсумковий.
5. Заключний.

	1
	2
	3
	4
	5

28. Установіть відповідність між рівнями(цілями) когнітивної (пізнавальної) сфери та їхніми ознаками .

А. Знання.	1. Уміння використати вивчений матеріал у нових ситуаціях.
Б. Розуміння.	2. Запам'ятовування попередньо вивченого матеріалу.
В. Застосування.	3. Уміння розчленити ціле на складові елементи.
Г. Аналіз.	4. Уміння створити ціле з частин.
Д. Синтез.	5. Розуміння смислу вивченого матеріалу.
Е. Оцінювання.	6. Уміння визначити цінність та придатність певних засобів для досягнення певної мети.

	1
	2
	3
	4
	5
	6

29. Установіть послідовність етапів вироблення управлінського рішення на рівні ЗНЗ щодо поліпшення якості освіти за результатами моніторингового дослідження.

- А. Розробити та здійснити заходи, визначити зміст і терміни виконавців, щодо проведення моніторингового дослідження.
- Б. Визначити переваги й недоліки кожної рекомендації, враховуючи фінансові, трудові, часові та інші витрати.
- В. Визначити показники та критерії для вимірювання та оцінювання величину впливу кожного з цих факторів.
- Г. Розробити рекомендації, визначити способи усунення або зменшення негативного впливу виявлених факторів дослідження.
- Д. Усвідомлення керівником та формулювання проблеми, яка потребує спеціального вивчення.
- Е. Обрати одну з рекомендацій як найбільш прийнятну та впроваджувати її послідовно, чітко дотримуючись вироблених вимог та періодично відстежуючи зміни.

Є. Формування переліку зовнішніх та внутрішніх чинників, що можуть чинити вплив на дану проблему.

1	2	3	4	5	6	7	8

30. Продовжіть речення словами у відповідній граматичній формі :«Стандартизації тесту передують тести, яке називається...»

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

31. Продовжіть речення словами у відповідній граматичній формі: «Педагогічні тести досягнень, тести порівняння або тести відбору класифіковані за співвідношенням з ...»

										,										
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ПІБ учасника тестування	
Район/місто	
Навчальний заклад	
Посада	
Стаж роботи на керівній посаді	
Фах	

Питання	Варіанти відповіді	Бали
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24	1	
	2	
	3	
	4	
25	1	
	2	
	3	
	4	
26	1	
	2	
	3	
	4	
27	1	
	2	
	3	
	4	
	5	
28	1	
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	
29	1	
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
30		10
31		10
Загальною сумою балів:		

Обробка результатів.

• За результатами тестування визначається рівень професійної компетентності, теоретичний та практичний рівень знань і вмінь слухача спецкурсу.

• У тестових завданнях за номерами 1-29 за кожну правильну відповідь нараховується один бал. За правильну відповідь відкритих тестових завдань за номерами 30,31 – 10 балів. Неправильна відповідь позначається 0 балів.

Критерії оцінювання:

Високий рівень професійної компетентності

ВР – 62 – 80

Достатній рівень ДР – 41 – 61

Середній рівень СР – 20 – 40

Низький рівень НР – 0 – 19

Високий рівень професійної компетентності. Слухач характеризується високим рівнем професійної компетентності. Має високий теоретичний та практичний рівень знань і вмінь. Він вдало використовує знання на практиці. Має високі досягнення в організації роботи з питань тестування і проведення моніторингових досліджень.

Достатній рівень – Слухач характеризується достатнім рівнем професійної компетентності. Має достатній теоретичний та практичний рівень знань і вмінь. Має стабільність у наданні практичної допомоги з питань тестування та проведення моніторингових досліджень.

Середній рівень – слухач характеризується низьким рівнем професійної компетентності. Має недостатній теоретичний та практичний рівень знань і вмінь. Є певні сумніви щодо використання знань на практиці. Він не завжди здатен надати практичну допомогу з питань упровадження тестування та проведення моніторингових досліджень.

Низький рівень – слухач характеризується недопустимим рівнем професійної компетентності. Слабка науково-теоретична база знань і вмінь. Не здатен до здійснення моніторингових досліджень на рівні навчального закладу та надання допомоги своїм колегам з визначених питань.

Дякуємо за співпрацю!

Орієнтований перелік індивідуальних завдань

1. Підготовка рефератів з таких тем:

- «Формування готовності вчителя до моніторингу навчальних досягнень учнів»;
- «Теоретичні та практичні аспекти впровадження моніторингових досліджень на рівні навчального закладу»;
- «Методика підготовки інструментарію для проведення моніторингових досліджень».

2. Розробка інструментарію моніторингових досліджень з таких видів:

- управлінська діяльність керівника закладу;
- методична робота у навчальному закладі;
- рівень навчальних досягнень учнів;
- виховна робота.

3. Створення тестів з навчальних дисциплін:

- тест для поточного тестування;
- тест для підсумкового тестування.

4. Створення тестових завдань різних форматів:

- тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді;
- тестові завдання множинного вибору;
- тестові завдання з категорії логічних пар.

Навчально-методичні матеріали

Вступ до спецкурсу

Метод навчання: лекція – презентація

Матеріали для ознайомлення слухачів курсу:

Презентація програми спецкурсу:

- **модуль 1.** Якість освіти як об'єкт вимірювання і управління;
- **модуль 2.** Тестування як психолого-педагогічний засіб оцінювання якості освіти;
- самостійна та дистанційна форми навчання (особливості, зміст, індивідуалізація навчання, систематизація практичних знань);
- форми контролю та самоконтролю: сутність, інструментарій оцінювання;
- діагностування: вхідне та вихідне.

Алгоритм вивчення модуля 1 (схема 1).

Алгоритм вивчення модуля 2 (схема 2).

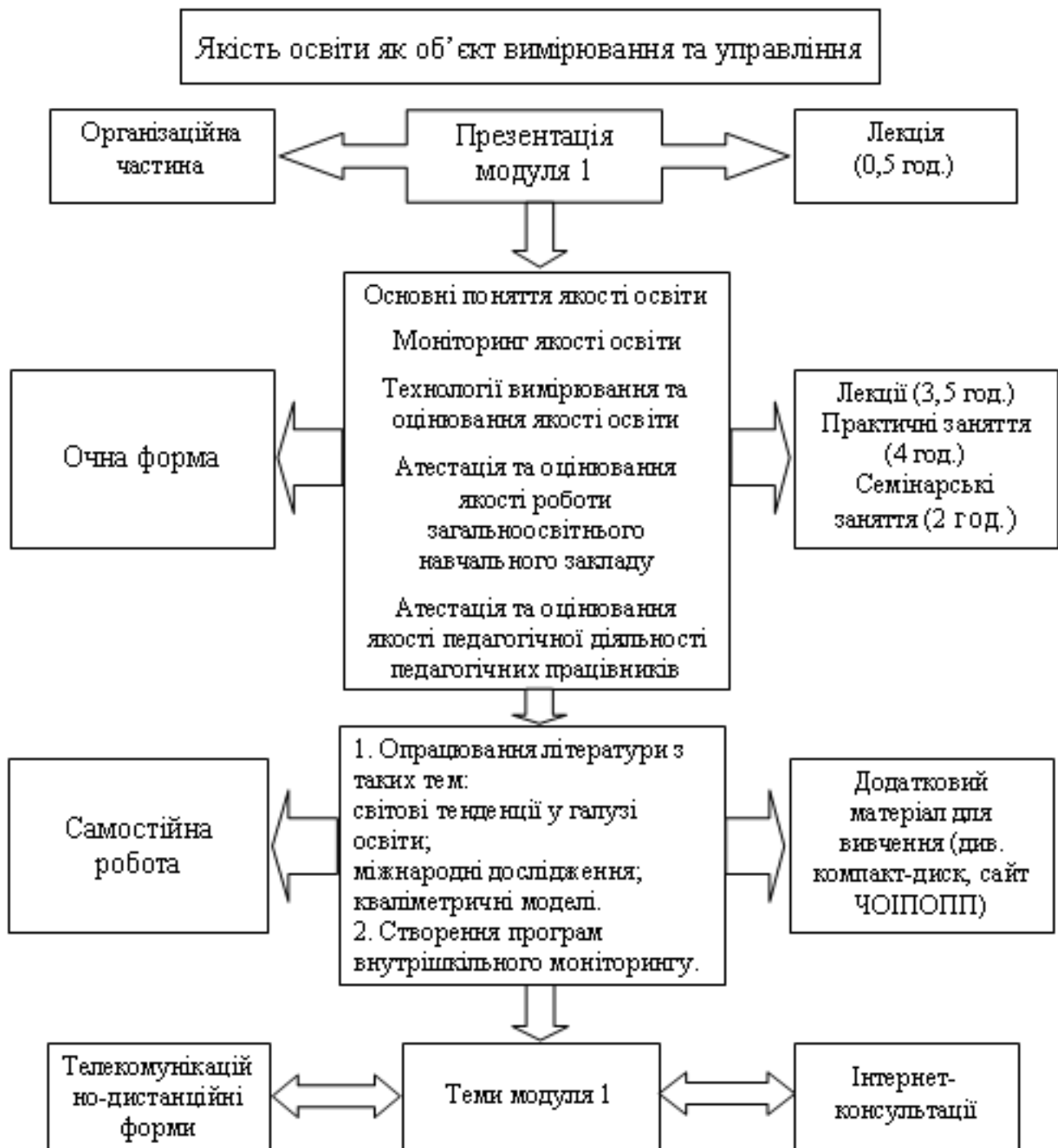

Схема 1. Алгоритм вивчення модуля 1

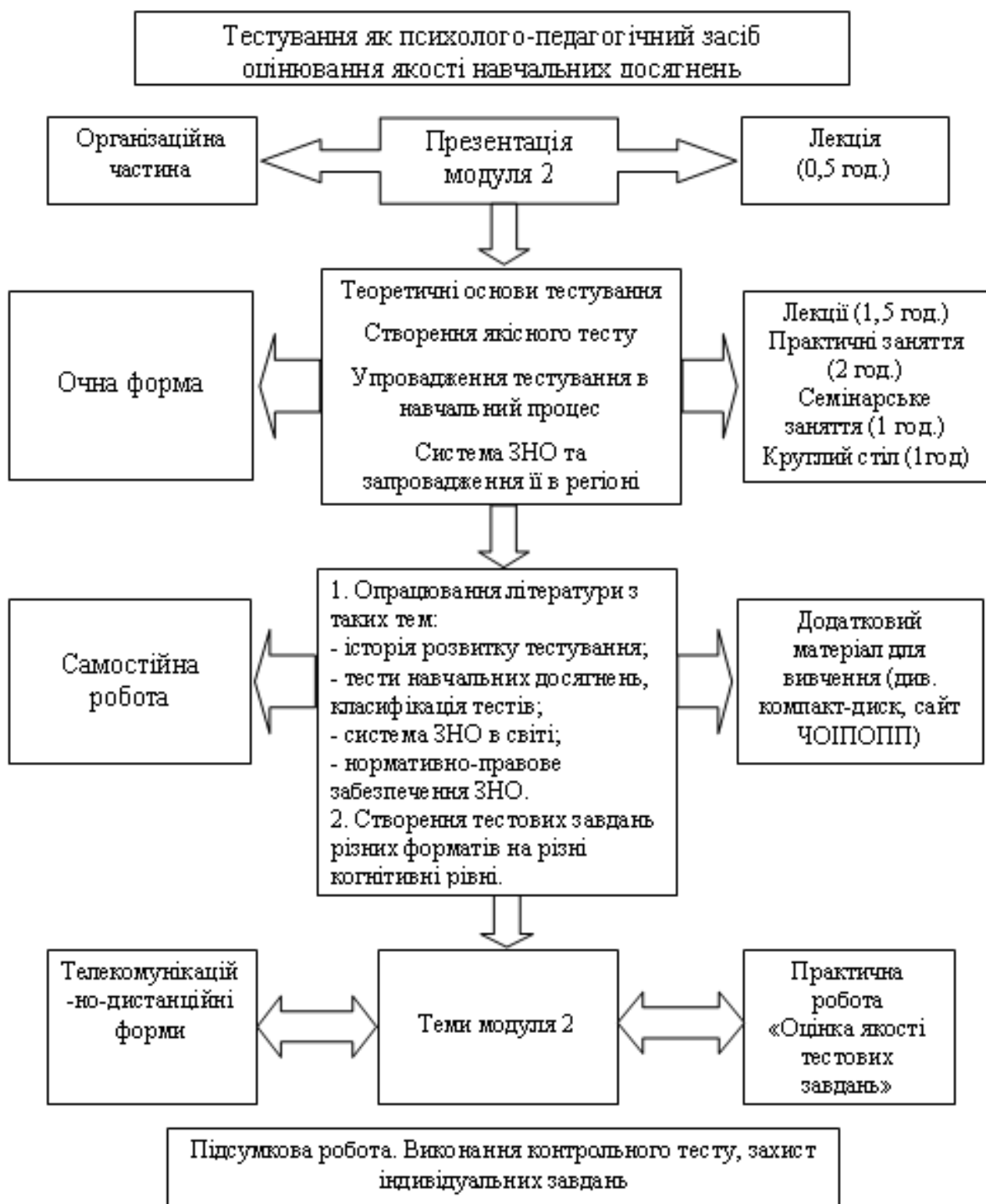

Схема 2. Алгоритм вивчення модуля 2

Теоретичний матеріал до теми 1.1

Основні поняття

Ефективність навчально-виховного процесу – ступінь виявлення якості з урахуванням умов і ресурсів.

Ефективність управління якістю освіти – ступінь відповідності витрат (матеріальних, фінансових, кадрових) на управління якістю освіти досягнутим її параметрам щодо функціональної, політичної та соціальної корисності.

Компетентність – це інтегрована характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкової реакції.

Компетенція – об'єктивна категорія, суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень тощо у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія.

Критерій якості освіти – мірило оцінки або судження про досягнуту якість освіти.

Показник якості освіти – узагальнені за певними логічними і математичними правилами дані дослідження різноманітних складових якості освіти, що використовуються для перевірки гіпотез та обґрунтування висновків щодо розвитку освітніх систем.

Стандарт в теорії якості стосується сфери діяльності і визначає, як ця сфера має функціонувати або які результати має приносити.

Управління якістю освіти – це процес переведення якості освіти як об'єкту управлінського впливу в стан, що характеризується заздалегідь визначеними й обґрунтованими показниками якості освіти. Управління якістю освіти – це специфічний вид суспільної діяльності, що спрямована на підтримку і поліпшення якості й результативності функціонування галузі в цілому, а також загальноосвітнього, культурного та професійного рівнів тих, хто навчається.

Якість загальної середньої освіти – збалансована відповідність певного освітнього рівня (загальної середньої, вищої тощо) численним потребам, цілям, умовам, затвердженим освітнім нормам і стандартам, яка встановлюється з метою виявлення порушення цієї відповідності та управління процесом поліпшення встановленої якості.

Якість освіти – це сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу, які надають їм здатність задовольняти освітні потреби споживачів освітніх послуг.

Мовою закону

Національна доктрина розвитку освіти. Витяг.

Якість освіти є національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту.

На забезпечення якості освіти спрямовуються матеріальні, фінансові, кадрові та наукові ресурси суспільства і держави.

Висока якість освіти передбачає взаємозв'язок освіти і науки, педагогічної теорії та практики.

Якість освіти визначається на основі державних стандартів освіти та оцінки громадськістю освітніх послуг.

Держава постійно здійснює моніторинг якості освіти, забезпечує його прозорість, сприяє розвитку громадського контролю.

Закон України «Про освіту» №1060-ХІІ, із змінами від 19 грудня 2006 .

Освіта – основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства і держави. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями. Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами.

Засади теорії якості

- Якість є важливою – аргументи, які за неї промовляють:
 - працюємо, щоб споживачі були задоволені;
 - висока якість є дешевшою ніж виправлення помилок;
 - якість надає сенсу нашій праці.

- Якість в освіті є особливо важливою – не можна поправити недоліки в рамках гарантії!
- Якість твориться всередині системи завдяки залученню всіх.
- Якість спричинює постійний розвиток – завжди можна її підвищити.
- Якість охоплює усі елементи діяльності.

Освітні індикатори, рекомендовані Радою з освіти Європейського Союзу

1. Індикатори рівня навчальних досягнень учнів з:

- математики;
- читання;
- природничих наук;
- іноземних мов;
- основ громадянського права;
- інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ);
- уміння самотійно вчитися.

2. Індикатори успіхів та переходу або змін:

- кількість тих, хто не закінчив навчання;
- закінчення повної загальної середньої освіти;
- навчання у вищій школі.

3. Індикатори моніторингу освіти:

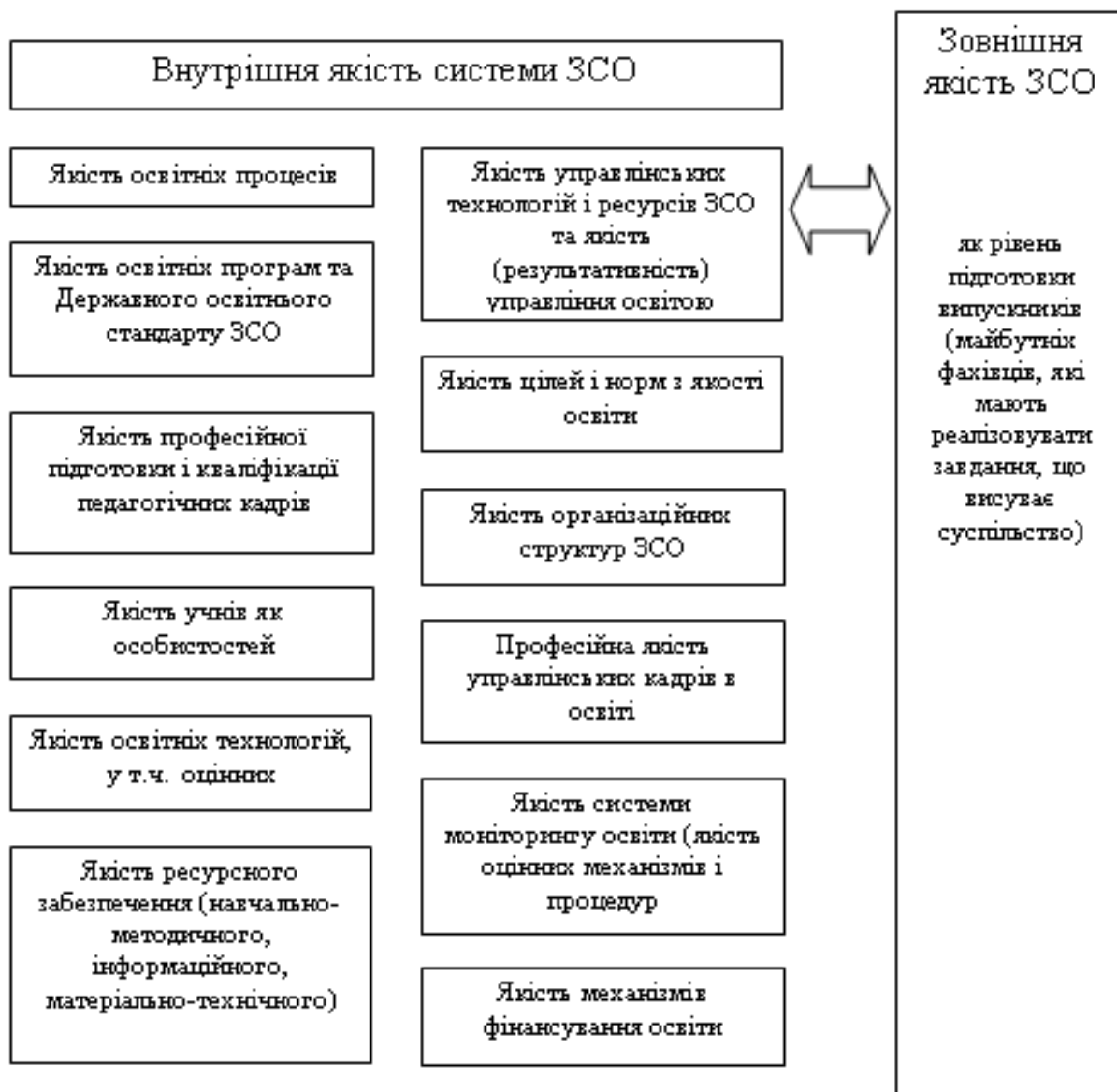
- оцінювання і управління шкільною освітою;
- участь батьків.

4. Індикатори ресурсів і структури:

- освіта та підготовка вчителів;
- відвідування дітьми дошкільних освітніх закладів;
- кількість учнів (студентів) на один комп'ютер;
- освітні видатки на одного учня (студента).

Структурна модель

якості загальної середньої освіти, що є органічним поєднанням внутрішньої та зовнішньої якості системи освіти

Ключові запитання з навчальної теми

1. Назвіть чинники, які безпосередньо впливають на якість освіти.
2. Які показники враховуються при визначенні якості освіти в Європі?
3. Які стандарти якості загальної середньої освіти створені в Україні?
4. За якими критеріями оцінюється якість?

5. Якими компетенціями мають володіти керівники навчальних закладів з питань педагогічних вимірювань та управління якістю освіти?

Завдання для самостійної роботи:

1. Що містить поняття «якість освіти»? Із запропонованих відповідей оберіть прийнятні, довівши помилковість інших.
- 1). Якість освіти – це відповідність певній нормі, стандарту.
 - 2). Якість освіти – це результати навчання учнів.
 - 3). Якість освіти – це пріоритет державної освітньої політики.
 - 4). Якість освіти – це сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу, які надають йому здатність задовольняти освітні потреби споживачів освітніх послуг.
 - 5). Якість освіти – це система педагогічних вимірювань.

Теоретичний матеріал до теми 1.2

Основні поняття

Внутрішній моніторинг – різновид моніторингу, який проводиться на рівні групи, навчального закладу викладачем, психологами за їх бажанням або вимогою керівництва з використанням власних методичних матеріалів для внутрішніх потреб та звітування перед учнями, студентами, слухачами, їхніми батьками, для реклами тощо.

Зовнішній моніторинг – різновид моніторингу, який здійснюється періодично спеціальними незалежними установами і фахівцями за відповідною технологією.

Моніторинг загальної середньої освіти – система збору, обробки, зберігання та розповсюдження інформації про стан загальної середньої освіти; прогнозування на підставі об'єктивних даних динаміки і основних тенденцій її розвитку та розробка науковообгрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування освітньої галузі.

Моніторинг – процедура систематичного збирання даних про важливі аспекти на загальнодержавному, регіональному чи локальному рівнях.

Моніторинг – самостійна функція адаптивного управління.

Моніторинг – система збирання, обробки, зберігання та розповсюдження інформації про будь-яку систему або її окремі елементи, що орієнтована на інформаційне забезпечення управління даною системою, дає змогу судити про її стан у будь-який момент часу та дозволяє прогнозувати її розвиток.

Monitoring (англ.) – “системне спостереження”.

Моніторинг якості освіти – це система збирання, оброблення, зберігання і поширення інформації про освітню систему або окремі її елементи, яка орієнтована на інформаційне забезпечення управління, дозволяє робити висновок про стан об'єкта в довільний момент часу і може забезпечувати прогноз його розвитку.

Основні завдання моніторингу в освіті:

- визначати якість навчальних досягнень учнів, студентів, рівень їхньої соціалізації з метою планування корегувальних дій;
- вивчати зв'язок між різними елементами освітніх систем та їх характеристиками (рівнем навчальних досягнень учнів і соціальними умовами їхнього життя, результатами роботи педагогів, рівнем їхнього соціального захисту, моральними установками, запитами, цінностями тощо);
- оцінювати якість кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного, лабораторного забезпечення й оснащення навчальних закладів з метою впливу на негативні фактори та їх усунення (або принаймні зменшення);
- оцінювати величину впливу на навчальний процес зовнішніх та внутрішніх факторів (наприклад, якості кадрових ресурсів, державних освітніх стандартів, навчальних програм, організації шкіл і класів, методичного та технічного обладнання та інших чинників);
- аналізувати політику держав у галузі забезпечення гарантій доступності освіти та поліпшення її якості тощо;
- виявляти фактори, які впливають на хід і результати освітніх реформ з метою зменшення їх негативного впливу (або, навіть, і нейтралізації);
- порівнювати результати функціонування закладів освіти з метою визначення найбільш оптимальних шляхів їх розвитку.

Функції моніторингу

- Інформаційна
- Активізуюча
- Формуюча
- Корекційна
- Кваліметрична
- Діагностична
- Управлінська
- Аналітична
- Моделююча
- Прогностична

Об'єкти моніторингу:

- система освіти (загальна середня, професійна, вища, національна або загальнодержавна, регіональна системи, муніципальна);
- процеси (управлінський на різних рівнях державного управління освітою, педагогічний процес у цілому та окремі його складові: процес морального та трудового виховання, процес підготовки дітей до школи; процес і результати сформованості життєвих принципів та здатності до самостійного подальшого життя після закінчення школи тощо);
- діяльність (трудова, навчальна, управлінська);
- явища (вихованість, освіченість, майстерність педагога та інші).

Складові моніторингу освітньої системи:

- ресурси;
- освітній процес;
- результати.

Рівні моніторингу:

- міжнародний рівень – всебічна оцінка ефективності функціонування національних систем освіти;
- національний рівень – одержання узагальненої оцінки якості та ефективності вітчизняної системи ЗСО, порівнянні її показників з аналогічними даними інших систем освіти та міжнародними освітніми індикаторами і системами;
- регіональний рівень – сприяння виконанню функцій регіонального державно-громадського управління якістю освіти та створення підґрунтя для формування

альтернативних політик та прогнозування розвитку регіональної системи ЗСО;

- муніципальний рівень – надання розгорнутого уявлення про діяльність муніципальної системи освіти в цілому та її елементів у порівнянні один з одним, а також з урахуванням специфічних функцій кожного з них;
- внутрішньошкільний (або внутрікласний) рівень – розробка шляхів удосконалення діяльності окремого навчального закладу, навчально-виховного процесу та діяльності окремого учня. Саме на цьому рівні відпрацьовуються психолого-педагогічні рекомендації, спрямовані на корекцію навчально-виховної роботи.

Напрями моніторингу:

- діагностичний моніторинг (основна мета – визначення рівня академічних навичок учнів незалежно від їх особистості);
- психологічний моніторинг (вивчення емоційної рівноваги, моральних цінностей школярів тощо);
- педагогічний моніторинг (вивчення рівня навчальних досягнень учнів, якості змісту загальної середньої освіти);
- динамічний моніторинг (передбачає багаторазовий замір певних характеристик під час всього циклу діяльності);
- соціологічний моніторинг (вивчення соціальних умов життя, навчання й праці учасників освітнього процесу);
- медичний моніторинг (вивчення стану фізичного здоров'я, санітарно-гігієнічних умов праці вчителів і навчання учнів, функціонування закладів охорони здоров'я, їх результативності, наявності програм соціального захисту учасників освітнього процесу тощо);
- статистичний моніторинг (збирання статистичної інформації відповідно до показників державної та відомчої статистичної звітності);
- ресурсний моніторинг (вивчення обсягів, розподілу та якості забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів або системи освіти матеріально-технічними, фінансовими, науково-методичними та іншими ресурсами);

- кадровий моніторинг (вивчення кадрового складу педагогів та управлінців у системі управління якістю освіти, аналіз системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, фіксація вакансій у залежності від місця розташування навчального закладу, навчального предмету тощо);
- управлінський моніторинг (комплексний аналіз результатів розвитку загальноосвітніх навчальних закладів або системи загальної середньої освіти за різними показниками для вироблення управлінського рішення, оцінювання ефективності управління освітою).

Етапи проведення моніторингових досліджень:

- 1 етап - **підготовчий**, який передбачає постановку мети, визначення об'єкта, встановлення термінів проведення, вивчення відповідної літератури;
- 2 етап - **практичний**, суть якого полягає у зборі інформації шляхом спостережень, співбесід, тестування, анкетування, відвідування уроків, проведення позакласних заходів, контрольних робіт;
- 3 етап - **аналітичний**, під час якого відбувається аналіз і систематизація отриманої інформації, розробка рекомендацій і пропозицій щодо подальшого періоду, формулюються висновки.

Оцінювання як елемент та інструмент управління якістю освіти може бути зовнішнім і внутрішнім.

Переваги зовнішнього моніторингу якості освіти:

- стандартизованість інформації та інструментарію;
- дотримання технологій моніторингового оцінювання, що забезпечує достовірність і надійність зібраної інформації;
- можливість узагальнення та порівняння на будь-якому рівні управління освітою (національному, регіональному, локальному);
- проведення моніторингу спеціально підготовленими фахівцями;
- прогнозованість висновків та рекомендацій;

- отримання інформації, необхідної для планування перспектив розвитку освітньої галузі;
- визнання результатів на державному та міждержавному рівнях;
- престижність та відкритість системи освіти країни.

Підсумкові характеристики моніторингу

За сутністю моніторинг – це інформаційна система (збір, оброблення, збереження та використання інформації про стан керованого об’єкта), яка постійно поповнюється і вказує на безперервність спостереження.

За процесом: моніторинг – це циклічний процес порівняння, зіставлення, оцінювання існуючого стану об’єкта із запланованим та прийняття на цій основі управлінського рішення щодо поточного коригування.

За технологічністю: моніторинг – це технологія вимірювання існуючого стану об’єкта.

Моніторинг у соціально-педагогічних системах, зокрема в загальноосвітньому навчальному закладі, - це інформаційна система, яка постійно змінюється завдяки безперервності спостереження певного об’єкта за визначеними параметрами, факторами та критеріями управління з метою прийняття оперативного управлінського рішення щодо прогнозування подальшого його розвитку.

Основні порівняльні характеристики понять “моніторинг” і “контроль”

Поняття/ Характеристики	Моніторинг	Контроль
Сутність	Це інформаційна система (збір, оброблення, збереження та використання інформації про стан керованого об’єкта), яка постійно поповнюється і вказує на безперервність спостереження	Це інформація про стан об’єкта, яку використовують для попередження негативних результатів. Він може мати як безперервний, так і дискретний характер

Завдання	Основне завдання – коригування та прогнозування розвитку об'єкта	Основне завдання – діагностика та надання інформації про стан об'єкта
Зміст	Це самостійна функція управління, яка реалізує зворотний зв'язок, який включає контроль, оцінювання існуючого стану об'єкта та ухвалу на цій основі рішення	Це самостійна функція управління, яка забезпечує зворотний зв'язок, що передбачає перевірку та оцінку існуючого стану об'єкта з бажаним і ухвалу на цій основі рішення
Застосування	Застосовується при відстеженні розвитку об'єкта, що пов'язано з порушенням рівноваги та реєстрацією змін, які засвідчують появу нового рівноважного стану об'єкта	Застосовується при відстеженні об'єкта у рівноважному стані
Технологія	Включає розроблення апарату та технології вимірювання існуючого стану об'єкта. Передбачає створення еталону, який забезпечує реалізацію, перевірку та перегляд цілей управління	Має апарат і технологію вимірювання існуючого стану об'єкта. Передбачає наявність сталого еталону, який забезпечує реалізацію цілей управління. Цілі жорстко закріплені
Учасники	Проводиться із залученням підлеглих, що впливає на їхню рефлексивну сферу й викликає рефлексивний розвиток	Проводиться одноосібно керівником. Іноді залучаються підлеглі. Вплив на рефлексивну сферу підлеглих не передбачається

Моніторингові дослідження на рівні методичних об'єднань:

- спонукають учителів до виконання функцій, спрямованих на виявлення динаміки розвитку учнів;
- підвищення рівня педагогічної майстерності та культури, мотивації на якісне навчання та виховання школярів;
- формування здатності вчителів до інновацій та пошукової роботи.

Моніторингові дослідження на рівні навчального закладу допомагають адміністрації:

- отримати якісну достовірну інформацію про діяльність кожного класного колективу, кожного вчителя, всіх методичних структур;
- встановити причини, які гальмують ефективність їхньої діяльності;
- реалізувати зворотній зв'язок в управлінні навчально – виховним процесом;
- підвищити якість та ефективність управління діяльністю всіх методичних структур навчального закладу на основі комплексності, оптимальності, перспективності;
- спрогнозувати подальші тенденції та можливості розвитку навчального закладу.

Моніторингові дослідження допомагають учителю :

- отримати кількісну та якісну інформацію щодо результатів навчальних досягнень учнів;
- виробити оптимальний варіант співпраці „вчитель – учень”, розробити корекційні заходи щодо подолання прогалин у знаннях;
- спроектувати зміни до календарного та поурочного планування з предмета;
- здійснити самоаналіз з метою підвищення професійного рівня викладання.

Ключові запитання з навчальної теми

1. У чому полягає сутність моніторингу якості освіти?
2. Які основні завдання моніторингу якості освіти?
3. Назвіть об'єкти, рівні та види моніторингу якості освіти.
4. Якими засобами та інструментами необхідно проводити вимірювання якості?
5. Які етапи проведення моніторингу якості освіти?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте список рекомендованої літератури з теми: міжнародні дослідження за різними моніторинговими напрямками.

2. Побудуйте опорну схему і відтворіть у ній алгоритм запровадження моніторингу в загальноосвітньому навчальному закладі. Поясніть логічний взаємозв'язок між компонентами цієї структури.

Практичне заняття до теми 1.2

Методи навчання: індивідуальна робота, робота в малих групах, колективне обговорення.

Завдання:

1. Викладач пропонує слухачам:

а) скласти словничок термінів з попередньої теми;

б) визначити сутність понять;

в) закінчити речення:

- *Моніторинг як інструмент...*

- *Моніторинг якості освіти – це...*

- *Визначено такі функції моніторингу...*

- *Моніторинг якості освіти не може бути способом...*

- *Об'єктами моніторингу можуть бути...*

- *Управління якістю освіти – це...*

- *Внутрішній моніторинг – різновид моніторингу, який...*

- *Щодо запровадження моніторингу у практику роботи школи необхідно:...*

2. Викладач відповідає на поставлені слухачами запитання.

3. Викладач пропонує слухачам розділитися на групи і виконати такі завдання:

для I групи: визначіть чинники, що впливають на результати моніторингу, та особливості застосування результатів моніторингу в управлінській діяльності;

для II групи: ознайомтеся з прикладом програми моніторингового дослідження та визначте помилки, що допущені при її розробці. Оформіть результати обговорення за такою формою:

Етапи проведення дослідження	Помилки у...

для III групи: на основі розробленої мети, завдань та об'єкту дослідження розробити програму внутрішкільного моніторингового дослідження.

4. «Мозковий штурм»: здійснить генерування ідей, що розкривають шлях успішного використання моніторингових досліджень на рівні загальноосвітнього навчального закладу.

Обмін досвідом роботи

1. Розкрити позитивні сторони (переваги) моніторингових досліджень в управлінській діяльності.
2. Назвати труднощі (недоліки) у проведенні моніторингових досліджень. Як вирішувати їх на рівні ЗНЗ?
3. Як здійснюється компетентнісний підхід до запровадження моніторингових досліджень на рівні ЗНЗ? Роль моніторингу у створенні профільної школи.

Теоретичний матеріал до теми 1.3

Основні поняття

Вимірювання – це процес присвоєння (приписування) чисельного значення об'єкту (або особі), певним його властивостям, ознакам відповідно до її кількісного прояву із застосуванням чітко визначених правил вимірювання.

Внутрішнє оцінювання – проводиться усередині колективу власними силами.

Зовнішнє оцінювання, на відміну від внутрішнього, багатофункціональне і може використовуватися на організаційних різних рівнях системи загальної середньої освіти та управління нею. Таке оцінювання здійснюється:

- за допомогою стандартизованого інструментарію (тестів), розробленого за спеціальними технологіями відповідними науковими інституціями;
- за умови дотримання всіх процедур, правил, умов, вимог моніторингових технологій;
- з масштабом національного (регіонального або локального) охоплення;
- спеціально підготовленим персоналом із залученням працівників навчального закладу;

- за уніфікованими процедурами оцінювання результатів оцінювання;
- з метою одержання об'єктивної інформації про стан розвитку системи освіти.

Зовнішнє оцінювання – проводиться за участю експертів, які є незалежними і не працюють у даному педагогічному колективі.

Інструмент вимірювання – це категорія, яка визначає за допомогою чого відбувається вимірювання.

Кваліметрія (від англ. quails – який, якої якості, та metros – метрія, вимірювати) є однією із складових квалітології. *Кваліметрія* – це наука, що розробляє способи вимірювання якісних характеристик будь-якого об'єкта або системи.

Кваліметрія освіти розв'язує питання щодо пошуку методів та технологій вимірювання якісних характеристик освітньої системи у цілому або системи ЗСО зокрема. У практиці вимірювання й оцінювання якості освіти, ефективності діяльності навчального закладу, освітньої системи певного рівня, результативності викладання вчителя користуються так званими *кваліметричними моделями*.

Кваліметричні моделі, що використовуються в освітній сфері, є аналітичними моделями певного об'єкта системи освіти (навчального закладу, відділу або управління освіти, діяльності вчителя, керівника школи), які побудовані на основі методу експертних оцінок із застосуванням кваліметричного підходу до визначення змісту та вагомості кожного показника якості об'єкта оцінювання.

Кваліметрія передбачає:

- визначення системи критеріїв, показників та індикаторів якості ЗСО;
- обрання методів оцінювання, що адекватні інструментарію (тобто засобу вимірювання) та процедурам вимірювання;
- проведення моніторингових досліджень з метою управління якістю ЗСО на різних рівнях функціонування освітніх систем (від національного до інституційного).

Квалітологія – це триєдина наука, що охоплює:

- теорію якості;
- теорію оцінки якості;
- теорію управління якістю.

Критерій – підстава для оцінки, визначення, класифікації чогось, мірило.

Метод вимірювання – це категорія, яка визначає спосіб визначення показника, що вимірюється. Методи можуть відрізнятися між собою тим, наскільки точну й достовірну інформацію, тобто якісну, за допомогою їх можна отримати.

Метод – спосіб отримання вірогідних даних, сукупність застосованих прийомів, процедур і операцій для емпіричного й теоретичного пізнання соціальної реальності, у тому числі й реального стану освітньої системи.

Об'єктивність – це така характеристика якості методу, яка проявляється у тому, наскільки отримані результати відповідають дійсності, є достовірними.

Оцінювання – процес формулювання висновків на основі порівняння кількісних показників, отриманих з різних джерел, зі стандартами.

Оцінювання – це процес оперування (систематизація, аналіз, узагальнення тощо) чисельними показниками, що виміряні відповідно до певних правил.

Параметр – змінна величини, від якої залежить значення іншої змінної величини, критерій, показник, ознака, відносно якої здійснюється оцінювання, за якою характеризується що-небудь.

Педагогічне оцінювання означає низку процесів, які використовують для визначення того, що учень знає, розуміє та вміє. Ці процеси тісно пов'язані з процесами навчання. Педагогічне оцінювання може бути *формуючим* або *підсумковим*.

Підсумкове оцінювання – це частина оцінювання з метою звітування та забезпечення інформацією для внутрішнього і зовнішнього користування.

Підсумкове оцінювання має значно ширшу сферу застосування і проводиться для сертифікації індивідуальних досягнень учнів, збору інформації, на підставі якої робляться висновки про ефективність навчання у навчальному закладі, результативність навчальних програм тощо.

Показник – свідчення, доказ, ознака чогось.

Інструментарій оцінювання та моніторингу

Добір інструментарію для проведення оцінювання та моніторингу залежить від виду моніторингу, мети, суб'єктів та об'єктів дослідження, визначених термінів проведення.

Для роботи з учнями:

- тексти контрольних робіт, тести для визначення рівня навчальних досягнень;
- анкети (для виявлення пізнавального інтересу, ставлення до навчання, мотивації навчання, «Самовизначення особистості», «Школа очима учнів», соціологічна анкета та ін.);
- методики («Тип взаємодії», «Визначення соціально-психологічного клімату», «Визначення рівня інтелектуального розвитку», Отіс-Леннона);
- протоколи та відомості (диспансерного огляду, хронічних захворювань, хронометражу діяльності, успішності навчальної діяльності тощо).

Для роботи з учителями:

- кваліметричні моделі (вивчення діяльності в навчальному процесі, вивчення ступеня реалізації особистосно орієнтованого підходу у навчанні та вихованні);
- анкети («Школа очима вчителя», соціологічна анкета, «Школа, у якій навчаю», «Мотивація роботи у школі», анкети для класного керівника та ін.);
- методики (Супова «Модель спілкування», «Визначення соціально-психологічного клімату»);
- тести («Визначення рівня психологічної компетентності», «Визначення рівня методичних компетентностей»).

Для роботи з батьківською громадою:

- анкети («Вибір школи», соціологічна, «Формування громадянської позиції»);
- проекти («Не реалізовані можливості», «Я і школа», «Ми і школа»).

Для роботи з місцевою громадою:

- опитування («Школа для вас?», «Школа для вашої дитини», «Школа майбутнього» тощо).

Типи вимірювань

Вимірювання з метою відбору

Вимірювання з метою відбору належить до нормо-орієнтованого, основне завдання якого – розрізнити екзаменованих за рівнем підготовки. При цьому змістовим компонентом, що оцінюється, виступає не лише зміст тієї чи іншої програми з

дисципліни, а й зміст, яким забезпечуються певні кваліфікаційні вимоги або вимоги щодо спроможності набуття певного освітнього чи кваліфікаційного рівня, наприклад, здатності навчитися у вищому навчальному закладі або отримати певну професійну кваліфікацію.

Вимірювання досягнень

Його мета – визначити рівень досягнень особи, яка тестується, незалежно від результатів інших. У цьому випадку домен оцінювання (змістовий компонент) вибирається не широкий, а з певним ступенем деталізації програмного матеріалу, який оцінюється. При цьому рівень складності тестових завдань, а отже, тесту загалом, має відповідати рівню засвоєння матеріалу: знанням, розумінню, застосуванню, аналізу тощо.

Критерії якості методу вимірювання

- Валідність
- Надійність
- Об'єктивність
- Точність

Валідність тесту – це поняття, яке визначає, що вимірює тест і наскільки якісно це здійснюється» (А. Анастазі)

Валідність – це комплексна характеристика, що визначається як параметрами засобу та процедури вимірювання, так і властивостями досліджуваної ознаки.

Валідність методу – це відповідність того, що вимірюється цим методом, тому, що він має вимірювати. Отже, критерій валідності встановлює сферу дійсності, для якої метод дає статистично достовірні результати. Валідність методу при вимірюванні успішності навчання можна класифікувати за такими критеріями:

- валідність змісту;
- валідність відповідності;
- валідність прогнозу.

Об'єктивність – показує, наскільки мінімізовано вплив суб'єктивних факторів. Об'єктивність досягається шляхом стандартизації умов проведення вимірювання, умов оцінювання, умов аналізу результатів і забезпечується за допомогою об'єктивності проведення вимірювання, об'єктивності обробки даних та об'єктивності інтерпретації результатів.

Надійність методу вимірювання визначається ступенем стійкості результатів. Цей показник впливає на точність, з якою можна виміряти ту чи іншу конкретну ознаку. Перевірка надійності

методу стосується насамперед співставлення результатів при повторних вимірах.

Надійність методу залежить від:

- об'єктивності методу (об'єктивності процедур тестування);
- параметрів інструменту вимірювання (якості тесту);
- стабільності характеристики, що вимірюється.

Коефіцієнт надійності (R) дорівнює коефіцієнту кореляції між результатами, отриманими однакоим методом за однакових умов, і показує, наскільки збігаються результати вимірів.

Порадник для проведення анкетування

1. На анкетування учнів виділяють одну навчальну годину для кожного класу.
2. Перед початком анкетування виразно представте і назвіть мету дослідження.
3. Зазначте, що анкети, які зараз отримують учні, є суттєвим елементом вимірювання якості роботи школи.
4. Повідомте учнів, що за результатом дослідження буде підготовлено і представлено у школі звіт, зі змістом якого зможуть ознайомитися всі зацікавлені.
5. Залишіться самі з учнями, на час анкетування учитель має вийти з кабінету.
6. Зазначте, що анкета анонімна, відповіді на неї аналізуватимуть за межами школи.
7. Повідомте учнів, що вони можуть радитися між собою, однак не мають заважати один одному.
8. Роздайте анкети всім учням.
9. Зазначте, якщо питання незрозумілі, учні можуть звернутися до вас за поясненнями.
10. Будьте доброзичливі, терплячі й розуміючі.
11. За декілька хвилин до кінця уроку нагадайте, що незабаром він закінчиться.
12. Анкети складайте заповненим боком донизу.
13. Не читайте, не переглядайте, а тим паче, не коментуйте відповідей анкет.
14. Підготуйтеся до завчасного заповнення анкет. Якщо після повернення всіх анкет залишиться декілька хвилин до дзвінка, спробуйте викликати учнів на розмову про оцінювання школи.

Зазвичай молодь, збуджена заповнюванням анкет, охоче розповідає про свої шкільні проблеми.

15. Подякуйте і попрощайтесь з класом.
16. Під час анкетування батьків поведіть аналогічно.
17. Час на заповнення анкет у батьків необмежений. Просто стежте, коли вони заповнять анкети, зберіть їх, подякуйте, попрощайтесь і виходьте.

Роль осіб, які проводять дослідження

Кожне дослідження тягне за собою серйозну відповідальність. Тому той, хто досліджує діяльність школи, повинен:

1. Дотримуватися правил автономії школи, з великою повагою ставитися до внутрішньошкільних засад: цілей діяльності, програм і плану її роботи.
2. Бути об'єктивним, порядним і чесним у формулюванні висновків.
3. Дбати про професіоналізм, усебічно підготуватися до проведення досліджень, шанувати час усіх зацікавлених.
4. З повагою ставитися до всіх працівників школи, учнів і їхніх батьків.
5. Викликати довіру через чітке визначення мети і засад самооцінювання школи.
6. Усвідомлювати те, що добро і користь для учнів – найважливіше в оцінюванні якості роботи школи.
7. Заходити до школи з позитивним ставленням, намагатися виявити і оцінити її успіхи.
8. Намагатися мінімізувати стрес, пов'язаний із дослідженням та оцінюванням.
9. Не поширювати інформації, здобутої на довірі.
10. Усвідомлювати, що оцінювання дуже впливає на людей.

Ключові запитання з навчальної теми

1. Навіщо вимірювати і оцінювати якість освіти?
2. Які фактори впливають на якість освіти? Як виміряти й оцінити ступінь їх впливу?
3. За допомогою якого інструментарію можна здійснити вимірювання за встановленими показниками якості освітнього процесу навчального закладу?

4. Яким має бути механізм оцінювання та управління якістю освіти, аби він міг забезпечити розвиток навчального закладу?
5. Які вимоги до роботи з інструментарієм вимірювання та оцінювання?
6. У чому сутність психолого-педагогічного супроводу моніторингових досліджень на рівні загальноосвітнього навчального закладу?

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте кваліметричні моделі, подані у посібнику Л.Д.Покроєвої «Моніторинг як інноваційна модель управління якістю освіти».-Харків: ХОНМІБО, 2006.
2. Опрацюйте рекомендований список літератури з теми: Цільове управління і вимірювання результативності діяльності учнів і педагогів.
3. Виходячи із власного досвіду, проаналізуйте методи оцінювання якості освіти у навчальному закладі, в якому працюєте.

Практичне заняття до теми 1.3

Форма проведення: очна

Методи навчання: робота в малих групах, колективне обговорення, «мозковий штурм».

1. Завдання для виконання у малих групах:

I група

1. Сформулюйте тезу, обґрунтуйте, наведіть приклади з практичної діяльності.

Предметом педагогічних вимірювань виступає розробка якісних тестувань для.....

Ці тести використовуються не лише з цією метою, а й для проведення.....

2. Презентуйте узгоджену відповідь перед колегами з інших груп.

II група

1. Ознайомтеся з анкетною для учнів старшої школи.
2. Здійсніть експертизу якості анкети для учнів. Унесіть конкретні правки і презентуйте узгоджену позицію колегам із інших груп.

III група

1. Пригадайте основні правила розробки анкети та складіть анкету для визначеної цільової аудиторії і мети анкетування.
2. Презентуйте групову роботу колегам інших груп.

3. Завдання для колективного обговорення:

Укажіть цілі проведення самооцінювання.

- А. Привернення уваги громади до проблем розвитку школи.
- Б. Виявлення сильних і слабких сторін розвитку школи.
- В. Отримання фактичного матеріалу для конструктивного обговорення в середовищі педагогів, батьків, учнів.
- Г. Контроль за діяльністю адміністрації школи.

Яка проблема вимагає постійного відстеження з боку адміністрації протягом дня?

- А. Відвідування уроків учнями.
- Б. Відвідування гуртків учнями.
- В. Бесіди щодо профілактики.
- Г. Спілкування з батьками учнів.

Запровадивши моніторинг роботи вчителів-предметників, з'ясували, що вчителі негативно сприймають технологію кваліметричної оцінки результатів їх роботи. На що саме, у першу чергу, має спрямувати свої дії директор (заст. директора) навчального закладу на підготовчому етапі запровадження моніторингу.

- А. Навчити вчителів застосовувати технології кваліметричної оцінки результатів роботи учнів.
- Б. Переконати вчителів у перевагах кваліметричної технології.
- В. Провести тренінги для заступників директорів.
- Г. Підібрати іншу технологію моніторингу.

4. «Мозковий штурм»: «Яким має бути механізм оцінювання та управління якістю освіти, аби він міг забезпечити розвиток навчального закладу?»

Підбиття підсумків.

Теоретичний матеріал до теми 1.4

Основні поняття

Акредитація (від лат. *accredo* – довіряю) – процедура визнання державного статусу навчального закладу, підтвердження його здатності здійснювати підготовку фахівців на рівні державних вимог з певного напрямку (спеціальності). Метою атестації є також контроль за ефективністю освітнього процесу, захист прав громадян на отримання освіти.

Атестація (від лат. *attestatio* – посвідчення) – 1) Визначення кваліфікації працівника, відгук про його здібності, ділові та ін. якості; 2) Визначення рівня діяльності навчального закладу, відповідності його діяльності встановленим нормам і стандартам.

Атестація є основною формою державного контролю за діяльністю навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування, типу та форм власності і проводиться з метою забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти.

Експерт (від лат. *expertus* – досвідчений) – компетентна особа, яка запрошується для розв'язання суперечних питань.

Експертиза – цілісна науково-пізнавальна чи кваліфікаційна процедура, що передбачає комплексне констатуюче вивчення явища, процесу, умов існування чи перебігу явищ, що обираються предметом експертизи. Педагогічна експертиза – комплексне вивчення особливостей і умов функціонування складових та елементів педагогічного впливу, педагогічної взаємодії, педагогічного процесу. Обов'язковою складовою проведення експертизи є програма, що визначає предмет, мету, цілі, завдання, засоби, умови та терміни її проведення.

Експертний метод – комплекс логічних і математичних процедур, спрямованих на здобуття інформації, її аналіз, узагальнення з метою підготовки і прийняття компетентного управлінського рішення.

Експертні висновки – це підсумковий етап психолого-педагогічної експертизи освітнього середовища, що, як правило, складається з наступних розділів:

- короткий опис проблеми і формулювання цілей експертизи;
- склад експертної групи;
- повний список джерел інформації;

- загальна характеристика освітнього середовища;
- основні методики, процедури, інструментарій;
- експертні оцінки;
- експертні рекомендації.

Метод рангових оцінок (ранжування) – процедура встановлення відновної значущості (переважності) досліджуваних об’єктів на основі їх упорядкування.

Ранг – показник, який характеризує порядкове місце об’єкта, явища, подій чи показників, критеріїв, чинників в групі інших (об’єктів, явищ тощо).

Основними завданнями атестації є оцінка:

- реального стану організації та здійснення навчально-виховного процесу, позаурочної виховної, корекційно-відновлювальної, реабілітаційної та лікувальної роботи з урахуванням заявленого статусу та специфіки навчального закладу;
- відповідності навчально-виховних досягнень учнів (вихованців) вимогам навчальних програм, підготовки до продовження навчання або подальшої трудової діяльності;
- умов роботи навчального закладу, матеріально-технічної, науково-методичної, навчально-виробничої, культурно-спортивної, корекційно-відновлювальної, лікувально-оздоровчої бази; санітарно-гігієнічних норм; можливостей здійснення загальної середньої освіти, дошкільної та позашкільної освіти; реалізації навчально-виховних програм закладу і перспектив його розвитку, забезпечення використання та навчання українською мовою, задоволення освітніх потреб у вивченні російської та інших мов національних меншин України; якісного складу та професійної майстерності керівних і педагогічних працівників;
- ефективності управління навчальним закладом.

Основні принципи атестації навчальних закладів: плановість, об’єктивність, науковість, компетентність, гласність, коректність.

Чотири кроки на шляху вимірювання якості

- крок перший – встановлення показників якості роботи школи;

- другий крок – це добір або приготування знарядь вимірювання якості;
- третій крок – це спосіб збирання даних і аналізу результатів;
- четвертий крок – це творення планів розвитку школи.

Показники якості освіти:

- управління цілями;
- виконання завдань;
- засвоєння змісту освіти;
- кадрове і навчально-методичне забезпечення;
- забезпечення у закладі необхідних санітарно-гігієнічних, економічних, матеріально-технічних, психологічних, соціальних, побутових, естетичних та інших умов.

Індикатори та критерії оцінювання якості освіти навчального закладу:

- залучення усіх до реалізації ясних і повсюдно прийнятих норм і цілей;
- спільне планування, колегіальна праця у впровадженні змін, їх оцінка;
- позитивне лідерство;
- стабільність кадрів;
- стратегія постійного вдосконалення кадрів;
- навчальний план і програми, які забезпечують усім учням здобуття необхідних знань і вмінь;
- високий рівень залучення і допомоги батьків;
- прагнення до творення шкільних традицій і цінностей;
- максимальне використання часу навчання;
- активна і конкретна підтримка владних структур.

**Узагальнююча таблиця
оцінювання рівня освітньої діяльності за модулями**

№ блоку модулів	Показники освітньої діяльності	Рівні освітньої діяльності			
		В	Д	С	Н
Блок I	Організація навчально-виховного процесу	14–12	11–8	7–5	3–0
1.1	Рівень кадрового забезпечення	15–13	11–9	8–5	4–0
1.2	Стан організації навчально-виховного процесу	12–10	9–7	6–4	3–0
1.3	Стан матеріально-технічної та навчально-методичної бази	17–14	13–10	8–6	4–0
1.4	Стан фінансового забезпечення діяльності закладу	12–10	9–7	6–4	3–0
Блок II	Ефективність навчально-виховного процесу	15–12	11–9	8–5	4–0
2.1	Рівень навчальних досягнень учнів	14–11	10–8	7–5	3–0
2.2	Результати виховної роботи	15–13	11–9	8–5	4–0
Блок III	Управління навчальним закладом	16–14	12–9	8–5	4–0
3.1	Стан планування діяльності навчального закладу	12–10	9–7	6–4	3–0
3.2	Стан керівництва діяльністю навчального закладу	16–13	12–9	8–5	4–0
3.3	Стан внутрішньошкільного контролю за діяльністю навчального закладу	21–18	16–12	11–7	5–0
Блок IV	Соціальний захист, збереження та зміцнення здоров'я учнів та працівників закладу	15–12	11–9	7–5	4–0
4.1	Стан соціального захисту, збереження та	17–14	12–10	8–6	4–0

	зміцнення здоров'я учнів закладу				
4.2	Стан соціального захисту, збереження та зміцнення здоров'я працівників закладу				
Підсумок оцінювання діяльності навчального закладу		60–50	45–35	30–20	16–0

Ключові запитання з навчальної теми

1. Які основні завдання і принципи проведення атестації навчального закладу?
2. За якими критеріями та інструментарієм оцінюється якість роботи загальноосвітнього навчального закладу?
3. Яка модель планування розвитку навчального закладу на основі результатів атестації?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте матеріали посібника: Методичне забезпечення державної атестації ЗНЗ. – К.: Шкільний світ., 2007. – 128 с.
2. Ознайомтеся з критеріями оцінювання діяльності закладів нового типу (Оцінювання якості роботи закладу освіти / Упоряд. Н.Мурашко. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2004. – 128 с.).

Практичне заняття до теми 1.4

Форма проведення: очна

Методи навчання: робота в малих групах, колективне обговорення.

Завдання для виконання:

I група:

1. Обговоріть проблему: ефективності навчання можна досягнути тоді, коли...

2. Заповніть нижче подану форму:

Проблема	Зовнішні фактори впливу	Внутрішні фактори впливу
Ефективність навчання		

II група:

1. Обговоріть проблему: високої якості організації навчально-виховного процесу можна досягнути тоді, коли...
2. Заповніть нижче подану форму:

Проблема	Зовнішні фактори впливу	Внутрішні фактори впливу
Якість організації навчально-виховного процесу		

III група:

1. Обговоріть проблему: високої якості управління можна досягнути тоді, коли...
2. Заповніть нижче подану форму:

Проблема	Зовнішні фактори впливу	Внутрішні фактори впливу
Якість управління		

IV група:

1. Визначити напрями, інструментарій моніторингу якості державної атестації навчальних закладів.

Колективне обговорення

1. Який необхідно розробити інструментарій для оцінювання якості роботи школи?
2. Яка роль самооцінювання освітньої діяльності навчального закладу?

Теоретичний матеріал до теми 1.5

Мовою закону

Із Закону України «Про освіту» (витяг)

«Стаття 54. Кадрове забезпечення сфери освіти»

4. Педагогічні працівники підлягають атестації. За результатами атестації визначаються відповідність працівників займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюються категорії, педагогічні звання. Порядок атестації педагогічних працівників встановлюється Міністерством освіти України».

❖ *Закон України «Про загальну середню освіту»
«Стаття 27. Атестація педагогічних працівників»*

- ❖ *Закон України «Про дошкільну освіту та виховання»
«Стаття 30. Атестація педагогічних працівників»*
- ❖ *Закон України «Про позашкільну освіту та виховання»
«Стаття 25. Атестація педагогічних працівників
позашкільного навчального закладу»*

Нормативною основою для проведення атестації є Типове положення про атестацію педагогічних працівників України, затверджене наказом Міністерства освіти України від 20.08.93 року за № 310 (zareєстроване Міністерством юстиції України 02.12.93 року за № 176) та наказом Міністерства освіти України від 01.12.98 року за № 419 «Про внесення змін і доповнень до Типового положення про атестацію педагогічних працівників України» (zareєстроване в Міністерстві юстиції України 15.12.98 року за № 792/3232).

Етапи атестаційного періоду

Атестація – це перманентний процес, який проходить через ряд етапів, кожен з яких концентрує в собі різні категорії людей, що пов'язані загальною метою та конкретним завданням. Засоби для проходження етапів можуть бути різними, але важливо, щоб усе завершувалося в рамках демократичних взаємовідносин за умов дотримання гласності, масовості, законності, системності, тобто основних принципів, на яких базується атестація.

I етап: підготовчий

Завдання: проаналізувати особовий склад педагогічних працівників з точки зору термінів їх атестації. Довести до відома кожного педагогічного працівника зміст і значення основних документів про атестацію. Виробити й апробувати в колективі концептуальні критерії атестації, які відповідали б існуючим вимогам нормативних документів як за змістом, так і за процесом організації. Розробити єдину систему атестаційних процедур для всіх категорій педагогічних працівників.

II етап: організаційний

Завдання: створити умови для адекватної самооцінки своєї професійної культури кожним педагогічним працівником (і, перш за все учасниками атестаційного процесу) для обґрунтованого

написання та своєчасного подання заяви на проходження чергової або позачергової атестації. Створити атестаційні комісії, кількісний і персональний склад яких, а також термін повноважень і термін проведення атестації визначається і затверджується наказом їхнього керівника за погодженням з радою та комітетом профспілки освітнього закладу, органу державного управління освітою. Атестаційна комісія розглядає подані документи, затверджує графік проведення атестації і доводить його під розписку до відома осіб, які атестуються.

III етап: вивчення та оцінка діяльності педагогічних працівників

Завдання: узагальнити підсумки оцінювання рівня професійної майстерності і практичної діяльності педагогічних працівників відповідно до виробленої та апробованої концепції та системи атестаційних процедур, в основі яких лежать відповідні нормативні документи. До цього етапу входить система різних заходів та процедур (відповідно до п.1.4 Типового положення про атестацію). Результатом його є завершення роботи педагогічних працівників та оформлення атестаційних листів.

IV етап: ознайомлення педагогічних працівників з їхніми атестаційними листами, самооцінка

Завдання: розглянути атестаційні матеріали, заслухати педагогічних працівників, які атестуються (відповідно до пунктів 8.5 та 8.6 Типового положення). Зіставити особисту оцінку педагогічними працівниками своєї професійної діяльності з її оцінкою членами атестаційної комісії (експертів); ознайомити педагогічних працівників з їхніми атестаційними листами (під розписку) не пізніше ніж за 10 днів до засідання атестаційної комісії. Підготовка (у разі потреби) рекомендацій працівникові щодо його професійного самовдосконалення.

V етап: прийняття рішень атестаційними комісіями

Завдання: згідно з пунктами 8.6, 8.7, 8.8 Типового положення, атестаційна комісія розглядає атестаційні листи, заслуховує працівників, які атестуються, «приймає рішення таємним голосуванням, порядок якого визначається самою комісією. Воно вважається дійсним, якщо в засіданні комісії брало участь не менше 2/3 її членів. Результати голосування визначаються звичайною

більшістю голосів присутніх членів атестаційної комісії. У разі однакової кількості голосів «за» і «проти» приймається рішення на користь працівника, який атестується. У випадку неявки працівника, який атестується, на засідання атестаційної комісії без поважних причин комісія після з'ясування причин неявки може провести атестацію за його відсутності».

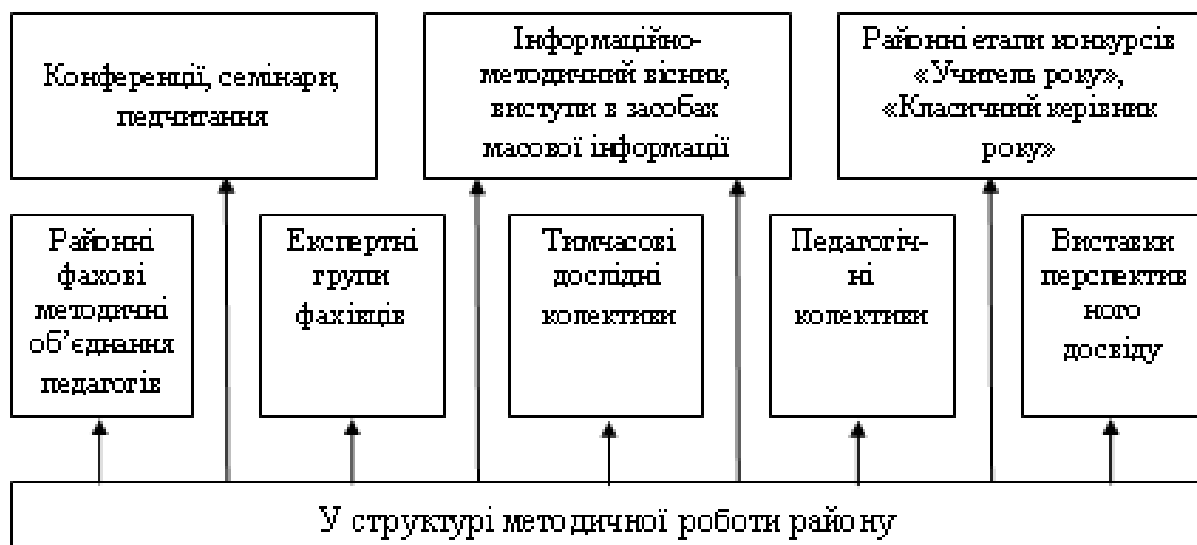
VI етап: заключний

Завдання: результати атестації (рішення, рекомендації) повідомити атестованому працівникові на даному засіданні, оформити протоколом за підписом голови та секретаря атестаційної комісії, занести до атестаційного листа. Видати наказ. Зробити відповідний запис у трудовій книжці.

VII етап: підсумково-аналітичний

Завдання: систематизація та узагальнення результатів експертизи стану педагогічної діяльності працівників. Складання статистичної та аналітичної звітності. Визначення, за основними показниками педагогічної діяльності учасників атестаційного періоду, завдань та напрямків подальшої роботи; проведення розширених засідань педагогічної ради, конференцій і т. ін. Результатом цього етапу (у разі потреби) можуть бути доповнення до програми розвитку освітнього закладу.

Можливості самореалізації творчої особистості педагога

Педагог, який атестується

Порівняльна характеристика професійної діяльності та фазової компетентності педагогів

№	Компоненти Діагностики	Узагальнені результати діагностики				
		ПІБ учня	ПІБ учня	ПІБ учня	ПІБ учня	ПІБ учня
1	Узагальнена оцінка	4,5	4	4	3,5	5

Порівняльна характеристика професійної діяльності та фахової компетентності педагогів

№	Компоненти Діагностики	Узагальнені результати діагностики				
		ПБ учня	ПБ учня	ПБ учня	ПБ учня	ПБ учня
1	Узагальнена оцінка діяльності вчителя на уроці	4,5	4	4	3,5	5
2	Експертиза вмінь самоаналізу уроку	4,5	4	3	3,5	5
3	Експертиза матеріальної бази навчання	4	4	3,5	3	4,5
4	Експертиза дослідницько-матеріальної роботи вчителя	3,8	3	2,5	3	4,2
5	Експертиза результативності навчання	4,2	4	3,5	3	4,5
6	Експертна оцінка творчого звіту вчителя	4,5	3,5	4	-	5
7	Узагальнена оцінка рівня фахової компетентності вчителя (зовнішня експертиза)	4,8	4,5	3	4	4,8
Підсумковий середній бал		4,3	3,86	2,78	3,3	4,6

Орієнтовний перелік питань для аналізу стану атестації педагогів у закладах освіти району

1. Компетентність керівництва закладу освіти в нормативних документах щодо атестації педагогів:

- Закон України «Про освіту».
- Закон України «Про загальну середню освіту».
- Типове положення по заклади освіти.
- Типове положення про атестацію педагогічних працівників України зі змінами й доповненнями та ін.

2. Аналіз перспективних та річних планів атестації та курсової перепідготовки педагогічних кадрів закладу освіти, їх відповідність вимогам чинного законодавства до атестації педагогічних кадрів. Своєчасність корекції вищезазначених планів.

3. Стан ведення особових справ педагогів (щодо атестації: атестаційні листи, заяви на атестацію, документальне підтвердження курсової перепідготовки та ін.).

4. Кількісний та персональний склад атестаційної комісії (методика її створення, погодження з радою та комітетом профспілки навчального закладу, затвердження наказом керівника тощо).

5. Аналіз наказів з атестації (організаційних, за результатами атестації педагогів, підсумкових з узагальненнями атестаційного періоду кожного навчального року).

6. Аналіз протоколів засідань атестаційної комісії закладу освіти та її лічильної комісії.

7. Аналіз матеріалів вивчення системи роботи педагогів, які атестуються (за наслідками внутрішньошкільного контролю, інспектування роботи педагогів, матеріалів узагальнення перспективного досвіду роботи тощо).

8. Управління атестацією педагогів закладу освіти. Взаємозв'язок атестації педкадрів з цілісною системою управління педкадрами.

9. Аналіз реалізації основних завдань атестації в поточному навчальному році.

10. Аналіз системи роботи керівництва закладів освіти щодо заохочення педагогів, які атестуються.

11. Порівняльний аналіз підсумків атестації за поточний період з попередніми.

12. Висновки і пропозиції щодо подальшого забезпечення необхідних умов реалізації чинного законодавства про атестацію педкадрів.

Практичне заняття до теми 1.5

Форма проведення: очна

Методи навчання: колективне обговорення, робота у малих групах, міжгрупове змагання щодо виявлення знань з питання підготовки і проведення атестації у школі.

1. Завдання для колективної дискусії:

«Педагогічна діагностика – це інструмент наукового дослідження об'єкту чи інструмент контролю адміністрації навчального закладу?»

2. Завдання для виконання у малих групах:

I група

Розробіть кваліметричну модель оцінювання рівнів педагогічної діяльності вчителя на уроці. Презентуйте колегам з інших груп.

II група

Здійсніть експертизу якості наказу «Про підсумки атестації педагогічних працівників закладів освіти». Внесіть конкретні правки і презентуйте рекомендації, вироблені в групі.

3. Завдання для міжгрупового змагання.

1. Дайте відповідь на запитання:

- Назвіть сутність поняття “атестація”.
- Які документи необхідно знати керівнику навчального закладу, щоб компетентно організувати і провести атестацію педагогічних працівників школи.
- Назвіть обов’язки, що мають педагогічні працівники. Де зафіксовані ці вимоги?
- За яких умов учитель здійснить успішно самодіагностику?
- У чому різниця кваліфікаційних характеристик щодо встановлення кваліфікаційних категорій?
- Назвіть умови забезпечення успішності атестації педагогічних працівників.
- Назвіть причини конфліктів, пов’язаних з атестацією.
- Назвіть права вчителя на всіх етапах проходження атестації.
- За якими критеріями оцінюєте педагогічну діяльність учителя?
- З чого необхідно розпочати психолого-педагогічний супровід підготовки і проходження атестації учителями?
- Коли присвоюється педагогічним працівникам кваліфікаційна категорія «спеціаліст»?
- Який порядок визначення щодо присвоєння педагогічних звань педагогічним працівникам? Якими документами передбачено цей порядок?
- Які можна використати соціометричні заходи щодо створення компетентної атестаційної комісії?
- Які необхідно врахувати принципи щодо створення атестаційної комісії?
- У який термін створюються атестаційні комісії?
- Назвіть заходи щодо високої організаційної внутрішкільної культури проведення атестації педагогічних працівників школи.

- Що є основою для проходження атестації вчителем?
- У який термін приймається заява атестаційною комісією?

4. «Круглий стіл»: обмін практичними вміннями щодо здійснення внутрішкільного контролю:

- Як дотримуватися «золотого правила»: контролювати не педагога, а його діяльність і результативність цієї діяльності?
- У зв'язку з цим які завдання має виконувати контроль?
- Як здійснювати планування атестації педагогічних працівників у школі та оцінювання їхньої діяльності?

(учасники «круглого столу» представляють своїм колегам для ознайомлення документи з атестації, різні кваліметричні моделі).

Теоретичний матеріал до теми 2.1

Основні поняття

Педагогічний контроль – це єдина дидактична та методична система перевіреної діяльності, спрямованої на виявлення результатів навчального процесу й на підвищення його ефективності.

Стандартизовані тести – це тести, які пройшли спеціальний методологічний експеримент з вироблення нормативів, перевірки надійності та валідності на основі репрезентативної вибірки, та які мають добре описаний інструктивно-методичний апарат.

Тестове завдання – елемент структури дидактичного тесту, що містить інструкцію для випробуваного (зазвичай, у стислому вигляді), тестову задачу та еталон відповіді (або опис чіткого алгоритму необхідних для виконання дій).

Тестологія – наука, яка вивчає можливості оцінювання різних властивостей особистості за допомогою спеціально розроблених тестів і методів їх інтерпретації.

Тестування – метод вимірювання певних властивостей особи (об'єкта) з допомогою тесту. Основним інструментом проведення тестування є тест.

Тест – це сукупність завдань стандартної форми (так званих тестових), що підібрані за певними правилами з метою встановлення ступеня наявності тих або інших якостей об'єкта. Справжній тест має бути валідним, стандартизованим, надійним.

Тестологія як експериментальна наука розвивалася спочатку в межах психології.

Найперші вимірювання у педагогіці:

1. 90-ті роки XIX ст. (Д. А. Райс, США). Суть: тест як інструмент для вимірювання ступеня ефективності тривалого (протягом 8 років) навчання навичкам письма.
2. У системі освіти активне запровадження тестових технологій – XX ст.

Основоположником педагогічних тестів вважають Е.А.Торндайка (1874-1949).

Росія:

1. Барон Корф – перші дослідження в Росії – XIX ст.
2. В 1901 році в Санкт-Петербурзі при Педагогічному музеї військово-навчальних закладів відкрито першу лабораторію з експериментальної педагогічної психології (А.П.Нечаєв).
3. Кінець 50-х рр. 20 ст. – СРСР повертається до тестів. Відомі роботи з історії розвитку тестології І. А. Цатурової “Из истории развития тестов в СРСР и за рубежом”(1969), В. С. Аванесова “Тесты в социологическом исследовании” (1982).
4. 1993 рік – здійснена спроба запровадити тестування як форму проведення випускних іспитів.
5. 2004 рік – Постановою Кабінету Міністрів України “Деякі питання запровадження зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти” від 25 серпня 2004 р. № 1095 запроваджується зовнішнє тестування випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Тестологія заснована на математичних методах обчислення якості тестів як інструментарію та інтерпретації результатів тестування.

За місцем у навчальному процесі розрізняють вхідне, поточне й підсумкове педагогічне тестування.

Вхідне педагогічне тестування передбачає з’ясування рівня володіння учнями і студентами базовими знаннями, вміннями і навичками, їхню готовність до сприймання нового матеріалу.

Поточне педагогічне тестування має на меті з’ясування успішності засвоєння навчального матеріалу, виявлення прогалин у знаннях учнів.

Підсумкове педагогічне тестування спрямоване на виявлення рівня навчальних досягнень учнів з конкретної теми, розділу чи курсу.

Тести є більш якісним і об'єктивним способом оцінювання учнів порівняно з традиційними засобами контролю. В основі тесту лежить спеціально підготовлений і випробуваний набір завдань, які допомагають об'єктивно та надійно оцінити властивості, які перевіряють за допомогою використання статистичних методів.

Тест має три тісно пов'язані складові елементи: систему завдань, документально зафіксовану технологію проведення і відпрацьовану систему перевірки, обробки та аналізу результатів. Класифікацію тестів пропонувало багато фахівців, користуючись різними критеріями та принципами.

Класифікація тестів І. Булах за принципом ієрархічної підпорядкованості ознак

1. **За рівнем уніфікації** (стандартизовані, нестандартизовані).
2. **За статусом запровадження** (міжнародні, національні, регіональні, навчального закладу, особисті).
3. **За видом контролю** тести: (вхідного контролю, поточного або проміжного контролю, рубіжного або підсумкового контролю, заключного (вихідного) контролю).
4. **За метою застосування** (констатуючі, діагностуючі, прогнозуючі).
5. **За психологічною ознакою** (перша група – тести досягнень: тести розвитку, тести інтелекту, тести загальної результативності, тести успішності, соціальні тести на визначення професійної придатності та друга група – психометричні тести).
6. **За видом тестового завдання** (тести з закритими завданнями, тести з відкритими завданнями, тести з напіввідкритими завданнями).
7. **За формою тестування** (для групового, індивідуального тестування).
8. **За визначенням «що вимірюється»** (тести знань та навичок, тести інтелекту, тести інтересів, тести спеціальних здібностей, характерологічні тести, тести визначення окремих психічних функцій (пам'яті, мислення, уваги, тощо)).

9. *За співвідношенням із нормами або критеріями* (орієнтація тестів на норму, групу, або критерій).
10. *За однорідністю завдань у тесті* (ті, які складаються з тестових завдань одного типу – однорідні, та неоднорідні).
11. *За застосуванням технічних засобів* (безмашинні тести: бланкові з ручною обробкою результатів; бланкові з комп'ютерною обробкою результатів; комп'ютерні тести).

Ключові запитання з навчальної теми

1. Розкрийте сутність тестології.
2. Розкрийте сутність тестування та назвіть основні етапи його розвитку.
3. Назвіть види тестування.
4. Що таке тест?
5. Згадайте принципи класифікації тесту.

Завдання для самостійної роботи

Опрацюйте рекомендовану літературу з теми: «Класифікація тестів».

Теоретичний матеріал до теми 2.2

Основні поняття

Валідність відповідності – це відповідність результатів вимірювання та оцінювання однієї ознаки різними методами.

Валідність змісту – це ступінь відповідності змісту завдань діагностичної методики вимірюваній області властивостей особистості.

Валідність методу – це відповідність того, що вимірюють даним методом, тому, що він має вимірювати. Критерій валідності встановлює сферу застосування, для якої даний метод дає статистично достовірні результати.

Валідність тесту – це «поняття», яке визначає, що тест вимірює та наскільки якісно це здійснюється.

Валідність – це один з основних критеріїв оцінки діагностичних дослідницьких методик, особливо тестів. Це комплексна характеристика, що включає, з одного боку, відомості про придатність методики вимірювати саме те, для чого вона створена, а з іншого боку, інформацію про те, яка її дієвість, ефективність, практична корисність.

Домен компетентності – це сукупність відносно однорідних компетентностей, спрямованих на розв’язання відносно гомогенних завдань.

Матриця (структура) тесту – це структура організації та певний обсяг освітнього домену (знань, умінь, навичок, цінностей), який виносять на оцінювання.

Метод вимірювання – це категорія, яка визначає спосіб визначення показника, що вимірюється. Методи можуть відрізнятися між собою тим, наскільки точну й достовірну інформацію, тобто якісну, за їх допомогою можна отримати.

Методичне оснащення – складова частина тесту, яка містить комплекс відомостей, інструкцій і рекомендацій, що забезпечують усім учасникам тестування рівні умови на всіх етапах використання тесту.

Методичне оснащення має кілька частин: інформацію, яку необхідно знати користувачеві тесту про процедуру тестування; правила і вимоги до проведення тестування; правила обробки результатів; рекомендації з інтерпретації отриманих даних.

Надійність методу вимірювання – це ступінь стійкості результатів.

Надійність – це точність діагностичних вимірювань, а також стабільність та стійкість їх результатів по відношенню до впливу різних зовнішніх факторів.

Об’єктивність – це філософське поняття, що означає характеристику предмета, зміст, знання чи спосіб існування, яка полягає в їх незалежності від людської свідомості.

Специфікація тесту – це документ, в якому міститься інформація про цілі, завдання, план і структуру тесту, зазначені основні вимоги до правил проведення тестування, обробки результатів тестування та їх інтерпретації.

Точність методу визначає мінімальну або систематичну похибку, з якою можна провести вимірювання даним методом.

Етапи конструювання педагогічних тестів

1. Визначення мети тестування, вибір виду тесту і підходу до його створення.
2. Аналіз змісту навчальної дисципліни.
3. Визначення структури тесту і стратегії розташування завдань.

4. Розробка специфікації тесту, апріорний вибір обсягу тесту і часу його виконання.
5. Створення тестових завдань.
6. Відбір завдань у тест і їх ранжування згідно з обраною стратегією пред'явлення на підставі апріорних авторських оцінок складності завдань.
7. Експертиза змісту тестових завдань і тесту.
8. Експертиза форми тестових завдань.
9. Переробка змісту і форми завдань за результатами експертизи.
10. Розробка методики апробаційного тестування.
11. Розробка інструкцій для учнів, викладачів, які здійснюють апробацію тесту.
12. Апробаційне тестування.
13. Накопичення емпіричних результатів.
14. Статистична обробка результатів виконання тесту.
15. Інтерпретація результатів обробки з метою поліпшення якості тесту. Перевірка відповідності характеристик тесту науково обґрунтованим критеріям якості.
16. Корекція змісту і форми завдань на підставі даних попереднього етапу. Чистка тесту і додавання нових завдань для оптимізації параметру складності й поліпшення системотвірних властивостей завдань тесту. Оптимізація обсягу тесту і часу його виконання на підставі апостеріорних оцінок характеристик тесту. Оптимізація порядку розташування завдань у тесті.
17. Повторення етапу апробації для виконання чергових кроків щодо підвищення якості тесту.
18. Інтерпретація даних обробки, встановлення норм тесту і створення шкали для оцінки отриманих результатів.

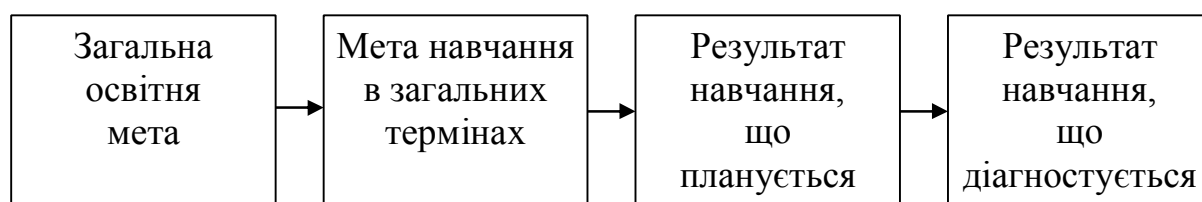
Класифікація мети навчання за Б. Блумом

- **Знання** (найпростіший клас) – це здатність запам'ятовувати факти, принципи, процеси в різних предметних галузях.
- **Розуміння** – здатність випробуваних розуміти матеріал, який вивчають.
- **Застосування** – здатність використовувати засвоєний матеріал у нових ситуаціях.
- **Аналізування** – здатність структурувати навчальний матеріал таким чином, що стає зрозумілою загальна організаційна структура.

- **Синтезування** – здатність поєднати окремі частини знань для отримання цілого, що набуває нової якості.
- **Оцінювання** – здатність судити про цінність даного навчального матеріалу в межах сформульованої мети.

Етапи конкретизації результатів навчання

Процес конкретизації ґрунтується на описі навчальної мети у вигляді результатів певної навчальної діяльності, на підставі якої можна оцінити ступінь досягнення мети.

Основні категорії конкретизованої навчальної мети

Конкретизована мета навчання	
Узагальнена навчальна мета, запланована вчителем	Конкретизована навчальна мета, якої передбачає досягти учень
Знання на рівні запам'ятовування та відтворення	Знає суть термінів, що використовує, основні поняття та визначення, формули, закони, принципи
Знання на рівні розуміння	Розуміє та інтерпретує терміни, інтерпретує поняття та визначення, перетворює описовий матеріал у математичні вирази, інтерпретує словесний матеріал за допомогою схем та графіків
Уміння використовувати знання у відомій ситуації	Уміє використовувати терміни, поняття та визначення в знайомій ситуації за зразком, а також формули, закони та принципи у відомій ситуації
Уміння використовувати знання у невідомій ситуації	Використовує закони та принципи в нових ситуаціях, виконує перенесення відомих методів на невідомі ситуації
Аналіз	Бачить помилки та недоліки в логіці суджень, коригує неповні або надлишкові умови під час формулювання завдань, визначає приховані задуми, бачить різницю між фактами та наслідками

З метою уточнення змісту певних предметних галузей, розділів розробляють специфікацію тесту.

Специфікація тесту передбачає:

- 1) визначення мети тестування, обґрунтування підходів до створення тесту, опис можливих сфер його застосування;
- 2) перелік нормативних документів (базових програм, вимог до рівня підготовки тощо), які використовуються при плануванні змісту тесту;
- 3) опис загальної структури тесту, який має перелік субтестів (якщо вони є) із зазначенням підходів до їх розробки;
- 4) визначення загальної кількості завдань у тесті з обумовленням кількості завдань різного формату;
- 5) визначення кількості паралельних варіантів (псевдоваріантів) тесту;
- 6) з'ясування питомої ваги кожного завдання (якщо це доцільно, на думку розробника тесту);
- 7) обумовлення часу виконання тесту, зокрема кожного субтесту, а також середнього показника часу виконання одного завдання з урахуванням специфіки форми тестового завдання;
- 8) обґрунтування співвідношень завдань з різних розділів і за видами навчальної діяльності школярів;
- 9) рекомендації щодо контингенту учнів для апробації тесту;
- 10) зазначення вимог стандартів, врахованих у тесті (для атестаційних тестів);
- 11) стратегію розміщення завдань у тесті.

**Формати тестових завдань,
які найчастіше використовуються у вітчизняній практиці**
Закриті тестові завдання
Формат А

Одна найкраща відповідь

Структура тестового завдання:

- умова завдання (ситуаційна задача)
- ввідне запитання
- 4-5 варіантів відповіді, один з яких найбільш правильний.

 D C A E B

найменш
правильний

найбільш
правильний

Формат Х

Множинний вибір правильно/неправильно

- За структурою цей формат тестового завдання ідентичний формату А, проте правильними може бути будь-яка кількість відповідей.

Формат N

Структура тестового завдання:

- умова завдання (ситуаційна задача);
- ввідне запитання;
- до 30 варіантів відповіді, з яких N (наприклад, 2, 3 чи 4) правильних.

Формат R

Категорія логічних пар або розширеного вибору

Тестове завдання складається з:

- 3-4 умов завдань
- спільного ввідного запитання
- 4-20 варіантів відповіді (кожен варіант відповіді може використовуватися один раз, більше одного разу або зовсім не використовуватися).

Формат В

Категорія логічних пар

Складається з:

- переліку слів чи фраз, які містять завдання (1-5)
- 3-5 визначень або цифрових значень, які є варіантами відповідей (А-Е).

До кожного пронумерованого завдання необхідно підібрати один варіант відповіді, означений буквою.

Відкриті тестові завдання

- З короткою стандартизованою відповіддю.

З розгорнутою відповіддю (повне розв'язання, обґрунтування одержаної відповіді або доведення даного твердження; твір, есе тощо).

Практична робота для закріплення теоретичного матеріалу з теми

«Формати тестових завдань».

Завдання. Вкажіть формати тестових завдань за зразком: закрите тестове завдання, логічні пари, формат В.

1. Граматична помилка допущена в реченні...

- А Коли світило яскраве сонце, я вийшов з дому.*
- Б Яскраве сонце засліпило мене, коли я виходив з дому.*
- В Виходячи з дому, я мружився від яскравого сонця.*
- Г Коли я виходив з дому, мене засліпило яскраве сонце.*
- Д Виходячи з дому, мене засліпило яскраве сонце.*

Правильна відповідь: Д.

2. Знайдіть суму перших дванадцяти непарних натуральних чисел.

Правильна відповідь : 144.

3. Укажіть характерні риси неолітичної революції.

- А Поява першого штучного продукту – сплаву міді та олова.*
- Б Виникнення землеробства та скотарства.*
- В Відокремлення скотарства від землеробства.*
- Г Перехід до осілого способу життя.*
- Д Винайдення свердління, шліфування та пиляння каменю.*
- Е Відокремлення ремесла від землеробства.*
- Є Виникнення виробництва керамічного посуду, прядіння, ткацтва.*

Правильна відповідь: Б, Г, Д, Є.

4. Установіть відповідність між категоріями органів і прикладами, що їх ілюструють.

<i>А Атавістичні.</i>	<i>1 Куприк у людини.</i>
<i>Б Аналогічні.</i>	<i>2 Смугастість у домашніх свиней.</i>
<i>В Рудиментарні.</i>	<i>3 Зябра ракоподібних та зябра риб.</i>
	<i>4 Крило кажана та рука людини.</i>

5. Складіть і запишіть роздум про те, що таке *покликання*.

Сформулюйте тезу, наведіть два – три переконливі докази, що найкраще аргументуватимуть Ваші міркування. Проілюструйте Ваші думки посиланнями на приклади з художньої літератури (укажіть проблему, порушену письменником, назву твору, назвіть художній образ, через який проблема розкрита, наведіть цитату з твору тощо), історичні факти або випадки з життя. Не переказуйте змісту, не давайте повної характеристики образів. Сформулюйте висновки. Роботу запишіть у відведеному місці тестового зошита. У разі потреби використовуйте чернетку.

Орієнтовний обсяг роботи – 1 сторінка тестового зошита (200 – 250 слів). Текст обсягом до 100 слів екзаменатори не перевірятимуть.

6. З наведеного переліку визначте три найбільш ефективні шляхи формування вмінь учнів, які перетворюють навчання з репродуктивного на продуктивний.

- А Планування, організація й оцінювання власного навчання.
- Б Уміння уважно слухати вчителя.
- В Віднаходити, впорядковувати й використовувати інформації з різних джерел.
- Г Мислити критично і точно.

7. Установіть послідовність стадій виробництва сульфатної кислоти з сірки.

- А Каталітичне окиснення.
- Б Гідратація.
- В Повне окиснення.
- Г Розбавляння водою.

1	2	3	4

Правильна відповідь: 1 – В, 2 – А, 3 – Б, 4 – Г

Складання (або вибір з наявних)

необхідних тестових завдань та їх використання

Передусім потрібно вирішити, чи будуть усі завдання одного виду, чи вони будуть різноманітними.

На користь різноманітності видів тестових завдань А. Майоров наводить такі аргументи.

1. Використання завдань різного типу під час тестування дає змогу відсунути межу появи втоми завдяки усуненню одноманітності, а також уможливорює збільшити загальний час тестування і, відповідно, збільшити загальну кількість завдань у тестах.

2. Використовуючи тест, складений із завдань одного виду (формату), ми наражаємося на небезпеку отримати складовою оцінювання здатність учнів працювати з цією формою завдань. Ті, хто швидше пристосується до неї, або ті, для кого така форма виявиться найзручнішою, отримають певну перевагу.

3. Для певних елементів змісту освіти властиві конкретні форми завдань.

Для локальної мети тестування (наприклад поточного тестування) усі завдання можуть бути одного виду.

Отже, *конструювання тесту має відбуватися через вибір з наявної бази різноманітних за форматом тестових завдань відповідно до таблиці специфікації.*

Оскільки на стадії апробації певна кількість завдань може бути забракована, слід вибирати з бази по 1 – 2 додаткових завдання для кожної змістовної лінії, розділу, теми тощо.

Апробація тестових завдань може мати на меті:

- визначення складності завдань та оцінювання їх придатності для учнів;
- визначення завдань, що мають істотні недоліки;
- виявлення помилок (недоліків орфографії та пунктуації тощо);
- визначення часу на розв'язання завдання або тесту в цілому;
- аналіз відповідей на відкриті запитання з метою можливого уточнення формулювання правильних відповідей;
- виявлення недоліків в інструкціях.

Вимоги до тестових завдань і тестів

Основні вимоги до тестових завдань для забезпечення їхньої валідності:

- кожне тестове завдання має висловлювати одну думку; якщо твердження складне, то формулювання необхідно скоротити або поділити на декілька пунктів;
- необхідно користуватися чіткою, зрозумілою мовою, не використовувати багатозначних понять, рідко вживаних слів, сленгу, діалектизмів;

- слід намагатися використовувати прості речення, але не надто стислі (у телеграфному стилі), оскільки вони можуть мати багатозначність, та непомірно розгорнуті, оскільки вони ускладнюють розуміння завдання;
- завдання мають бути реально наближеними до змісту предмета, з якого здійснюється тестування;
- неправильні відповіді (дистрактори) до тестових завдань мають бути правдоподібними, стосуватися безпосередньо предмета, що вивчається, щоб мінімізувати вгадування.

Практична їх реалізація для забезпечення валідності тесту та тестових завдань передбачає насамперед експертизу тестових завдань з метою виявлення грубих помилок (промахів) та усунення неточностей формулювань.

Технічні дефекти тестових завдань

Технічні тестові дефекти — це недоліки в тестових завданнях, що погіршують його вимірювальні якості і можуть давати перевагу певним екзаменованим (або навпаки), незалежно від рівня навчальних досягнень цих екзаменованих. Тестові дефекти здебільшого пов'язані не зі змістом тестових завдань, а з їх формулюванням та побудовою.

Технічні дефекти, що зустрічаються при написанні тестових завдань, можна поділити на три класи:

1) дефекти, пов'язані з досвідом у тестуванні, які дають перевагу досвідченим у тестуванні студентам (на виявлення цих дефектів екзаменованими, крім того, спрямовано зусилля репетиторів). Такі дефекти полегшують тестове завдання;

2) дефекти, пов'язані з надмірною складністю тестового завдання;

3) структурні дефекти, що виникають внаслідок недотримання правил побудови тестового завдання. У більшості випадків структурні дефекти супроводжуються технічними тестовими дефектами.

Дефекти, пов'язані з досвідом у тестуванні, поділяються на такі категорії:

- граматичні підказки — один чи більше дистракторів не відповідають умові тестового завдання граматично або стилістично;
- логічні підказки — частина варіантів відповіді вичерпує всі можливі варіанти або наявність змістовно алогічних дистракторів;
- абсолютні терміни — використання у варіантах відповідей слів "завжди" або "ніколи";
- найдовша, найдетальніша правильна відповідь — правильна відповідь більш конкретна чи більш повна, ніж інші варіанти відповіді;
- повторення слів — слово чи фразу з умови долучено до правильної відповіді;
- конвергенція — найчастіше згадування правильних компонентів відповіді у неправильних відповідях (зустрічається у багатокомпонентних відповідях).

Дефекти, пов'язані з надмірною складністю

Складність здебільшого полягає у намаганні створити тестове завдання, що діагностує більш високий рівень засвоєння знань. Під час складання тестового завдання замість чіткого формулювання припускаються дефектів, що називаються дефектами і надмірною складністю. Найчастіше це трапляється у випадках, коли:

- варіанти відповіді довгі, складні або подвійні;
- цифрові показники наведено безсистемно(не в єдиному форматі);
- варіанти відповідей стилістично або змістовно неоднорідні, їх порядок нелогічний;
- як варіант відповіді використано фразу "нічого з вищезазначеного";
- наявні розпливчасті терміни ("можливо", "інколи" тощо);
- умови тестового завдання складні або заплутані.

Структурні дефекти (помилки у побудові завдань)

Прикладами таких дефектів є:

- недотримання правила "закритих варіантів відповідей" - ситуація, коли на тестове завдання неможливо відповісти після прочитання його умови та вступного запитання, а необхідно бачити варіанти відповідей;
- коротка умова — довгі відповіді (умова має містити максимум інформації, а відповіді — мінімум);
- застосування дієслів у відповідях (якщо можливо, відповіді не повинні містити дієслова, оскільки вони ускладнюють розуміння тексту);
- відсутність чіткого завдання (тестове завдання має ставити **чітке** запитання перед студентом, а не вимагати від нього зрозуміти або здогадатися, що саме хотів автор тестового завдання);
- дистрактори (неправильні варіанти) неправдоподібні, неоднорідні або різної довжини порівняно з правильною відповіддю;
- декілька задач ("елементів знань", "різні когнітивні рівні" тощо) в одному тестовому завданні;
- тестові завдання з негативними формулюваннями, наприклад, «Вибрати **НЕПРАВИЛЬНУ** **ВІДПОВІДЬ**», "Що правильно, **КРІМ**", "Що **НЕ** **МОЖНА** робити" тощо (структурування завдань у такій формі слід уникати; якщо це абсолютно неможливо, необхідно виділити негативні слова, щоб екзаменованій звернув увагу, що перед ним стоїть інше завдання — знайти гірше або неправильне — **порівняно зі звичайним** завданням "знайти краще або правильне").

**Практична робота для закріплення теоретичного матеріалу
з теми «Дефекти тестових завдань»**

Завдання. Вкажіть дефекти тестових завдань

Невдало	Краще	Дефекти
Увертюра – це	З якою метою використовується увертюра в опері?	
У теорії ймовірностей _____ – це будь- який факт, що внаслідок досліду може відбутися або не відбутися. <i>Правильна відповідь: подія</i>	Як у теорії ймовірностей називають будь- який факт, що внаслідок досліду може відбутися або не відбутися? <i>Правильна відповідь: подія</i>	
Великі підприємства, в яких: <i>Правильна відповідь: середньооблікова чисельність працюючих за звітний період перевищує 1000 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції за рік перевищує суму еквівалента EUR 5 млн. (інші відповіді за такою ж структурою описують середнє та мале підприємства)</i>	Укажіть, до якої категорії за розміром згідно із законом належать підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний період перевищує 1000 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції за рік перевищує суму еквівалента EUR 5 млн. <i>Правильна відповідь: великі</i>	
Хворий скаржиться на біль у горлі, підвищення температури, слабкість. При огляді мигдалики вкриті рясним світлим нальотом. Який збудник викликає захворювання ангіною?	Який збудник викликає захворювання ангіною?	
Визначте, що НЕ належить до переваг формату А	Укажіть недолік формату А	
Хто є найвидатнішою людиною в світі?	Хто, за рейтингом журналу People, є найвидатнішою людиною в світі?	
Політичну проблему НЕ СЛІД плутати з: <i>Правильні відповіді: подією, причинами, обставинами, симптомами, наслідками.</i> <i>Неправильні відповіді: ЗМІ, політичним рішенням</i>		
Укажіть колір океану на мапі.		

<p>А. Блакитний. Б. Лазурний. В. Синій. Г. Синьо-зелений. Д. Ультрамариновий.</p>		
<p>Укажіть колір океану на мапі. А. Жовтий. Б. Синій. В. Червоний.</p>		
<p>Укажіть, яка температура поверхні характерна для червоних зірок ($^{\circ}\text{C}$) А. 6000-7000 Б. 2000-3000 В. 12000 Г. 20000</p>	<p>Укажіть, яка температура поверхні характерна для червоних зірок ($^{\circ}\text{C}$) А. 2000-3000 Б. 6000-7000 В. 12000-13000 Г. 20000-25000</p>	
<p>Укажіть правильні критерії адекватності структури проекту і системи контролю його реалізації (знайти 2 правильні відповіді). А. Ступінь задоволеності керівника проекту системою планування і контролю. Б. Ступінь незадоволеності керівника проекту системою планування і контролю. В. Ступінь задоволеності керівника проекту системою мотивації персоналу. Г. Ступінь незадоволеності керівника проекту системою мотивації персоналу. Д. Ступінь задоволеності робочої групи організаційною структурою. Е. Ступінь незадоволеності робочої групи організаційною структурою. Є. Ступінь задоволеності робочої групи результатами роботи менеджера проекту. Ж. Ступінь незадоволеності робочої групи результатами роботи менеджера проекту. <i>(кожна пара дистракторів є різними ступенями прояву одного й того ж явища, зробити між ними вибір неможливо)</i></p>	<p>Укажіть правильні критерії адекватності структури проекту і системи контролю його реалізації (знайти 2 правильні відповіді). А. Задоволеність керівника проекту системою планування і контролю. Б. Задоволеність керівника проекту системою мотивації персоналу. В. Задоволеність робочої групи організаційною структурою. Г. Задоволеність робочої групи результатами роботи менеджера проекту.</p>	

<p>Доповніть фразу: «Україна займає площу 603, 7 тис.кв.км, і ...»</p> <p>А. Є однією з найбільших за розмірами держав у Європі. Б. Займає перше за розмірами місце в Європі. В. Займає 5,7% території Європи. Г. Перевищує за розмірами Францію.</p>	<p>Враховуючи, що Україна займає площу 603,7 тис.кв.км, укажіть її місце за розмірами серед країн Європи.</p> <p>А. Перше. Б. Друге. В. Третє. Г. Четверте. Д. П'яте.</p>	
<p>Галузева угода укладається між:</p> <p>А. Відповідним галузевим міністерством та керівниками підприємств галузі. Б. Відповідним галузевим міністерством та Кабінетом Міністрів України. В. Відповідним галузевим міністерством та Центральною радою профспілок України. Г. Відповідним галузевим міністерством та Центральною радою профспілки галузі. <i>Правильна відповідь: Г</i></p>	<p>З ким відповідне галузеве міністерство укладає галузеву угоду?</p> <p>А. З керівниками підприємств галузі. Б. З Кабінетом Міністрів України. В. З Центральною радою профспілок України. Г. З Центральною радою профспілки галузі.</p>	
<p>Якщо текст документа друкується з одного боку аркуша, номери проставляються:</p> <p>А. Посередині верхнього поля аркуша арабськими цифрами на відстані не менше ніж 10 мм від краю. Б. У правому верхньому кутку. В. У лівому верхньому кутку. <i>Правильна відповідь: А</i></p>	<p>Якщо текст документа друкується з одного боку аркуша, номери проставляються:</p> <p>А. Посередині верхнього поля. Б. У правому верхньому кутку. В. У лівому верхньому кутку.</p>	
<p>Обігові активи використовуються підприємством протягом:</p> <p>А. Тривалого періоду. Б. Залежно від періоду обіговості. В. Залежно від складу обігових активів. Г. Одного року або одного операційного циклу.</p>	<p>Як довго підприємство використовує обігові активи?</p> <p>А. Тривалий період. Б. Залежно від періоду обіговості. В. Залежно від складу обігових активів. Г. Упродовж року або</p>	

<i>Правильна відповідь: Г</i>	одного операційного циклу.	
Позначте словосполучення, яке потребує редагування. А. Нічого з нижче наведеного. Б. Опанувати мову. В. Знехтувати наказом. Г. Оволодіти знання. <i>Правильна відповідь: Г</i>	Позначте словосполучення, яке потребує редагування. А. Дотримати слова. Б. Опанувати мову. В. Знехтувати наказом. Г. Оволодіти знання.	
Соціологія це: А. Наука, що вивчає систему отримання інформації про соціальні об'єкти шляхом споглядання чи експерименту і переведення її на рівень фактів . Б. Наука про систему знань щодо процесу дослідження раніше проведеного аналізу інформації про об'єкт дослідження. <i>Правильна відповідь: А</i>	Як називається наука, що вивчає систему отримання інформації про соціальні об'єкти шляхом споглядання чи експерименту і переведення її на рівень фактів? А. Соціальна статистика. Б. Соціологія. В. Соціометрія.	

Ключові запитання з навчальної теми

1. Назвіть етапи конструювання тесту.
2. Укажіть фактори, які впливають на якість тесту.
3. Згадайте особливості планування змісту тесту.
4. Що входить до специфікації тесту?
5. Назвіть принципи класифікацій тестових завдань та їх форми.
6. Дайте практичні поради щодо складання, апробації та коригування тестового завдання.
7. Назвіть вимоги до оцінки якості тестового завдання.
8. Найпоширеніші підходи до оцінювання складності тестового завдання.
9. Назвіть технічні дефекти тестового завдання.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте запропоновану літературу з тем «Обробка та представлення результатів тестування» та «Приклади стандартизованих тестів».
2. Створіть специфікацію тесту, орієнтовану на конкретну дисципліну, яку ви викладаєте.

3. Складіть тестові завдання різного типу відповідно до специфікації тесту.

Практичне заняття до теми 2.2

Форма проведення: очна

Методи навчання: індивідуальна робота, робота в малих групах.

Завдання. Вкажіть навчальну ціль когнітивного рівня

кожного тестового завдання

Формат А

1	Хто є автором теорії еволюції? А. Р. Гук. Б. Ч. Дарвін. В. А. Левенгук. Г. К. Лінней. Д. Г. Мендель.
2	Позначте рік, у якому за наказом Катерини II було знищено Нову Січ. А. 1709 р. Б. 1737 р. В. 1768 р. Г. 1775 р.
3	Серед наведених простою речовиною є... А. Водень. Б. Вода. В. Хлороводень. Г. Натрій хлорид.
4	Розрахуйте масову частку розчину, якщо у 100 г води розчинили 20г солі. А. 0,17 Б. 0,20 В. 1,00 Г. 5,00 Д. 6,00
5	Водій вантажівки їхав з м. Петрівці до м. Колиньки. Невдовзі після проїзду через м. Оселів він зупинився випити кави в м. Ставки, подолавши половину шляху. Відстань між якими містечками є найбільшою. А. Петрівці-Оселів. Б. Оселів-Колиньки. В. Ставки-Колиньки. Г. Оселів-Ставки.
6	Ірина та Михайло досліджують вплив солі на ріст рослин. Яким чином вони можуть найкраще вдосконалити своє дослідження? А. Щоденно збільшувати кількість солі у воді. Б. Охолоджувати сольовий розчин перед поливом. В. Додати фарбу, щоб побачити, як глибоко проникає сольовий розчин у рослину. Г. Поливати частину рослин сольовим, а решту – безсольовим розчином. Д. Чергувати полив рослин сольовим та безсольовим розчинами.
7	Яка з наведених властивостей електромагнітної радіації підтверджує висновок, що світло – це хвилі. А. Інтенсивність варіює з квадратом відстані від джерела. Б. Металеві поверхні випускають електрони при опроміненні їх світлом. В. Світло огинає дуже маленькі об'єкти на своєму шляху. Г. Швидкість світла у вакуумі є постійною.

Логічні пари

1	Розташуйте події у тому порядку, в якому вони відбувалися на Землі. А. Заселення суші хребтовими. Б. Вимирання мамонтів. В. Накопичення в атмосфері вільного кисню. Г. Виникнення фотосинтезу. Д. Розквіт епохи іхтіозаврів та плезіозаврів.
2	Установіть послідовність етапів біосинтезу білка. А. Відокремлення молекули білка від рибосоми.

	<p>Б. Транскрипція.</p> <p>В. Транспортування амінокислот до рибосоми.</p> <p>Г. Утворення поліпептидного ланцюга.</p>
3	<p>Установіть відповідність між інституціями та прийнятими ними рішеннями.</p> <p>А. Український національний союз.</p> <p>Б. Всеукраїнський хліборобський конгрес.</p> <p>В. Українська Національна рада.</p> <p>Г. III Всеукраїнський з'їзд рад.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки. 2. Прийняття першої Конституції УРСР. 3. Створення Директорії. 4. Ультиматум Раднаркому Українській Центральній Раді. 5. Обрання П. Скоропадського гетьманом усієї України.

Теоретичний матеріал до теми 2.3

Основні поняття

Діагностичні тести – тести, що орієнтовані на виявлення сильних і слабких якостей людини, її потреб.

Інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті (ІТКТ) – технології, що використовують спеціальні технічні інформаційні засоби (ЕОМ, аудіо, кіно, відео тощо).

ІКТ-навчання – це комп'ютерна технологія, яка базується на використанні певної формалізованої моделі змісту, що представлена педагогічними програмними засобами, записаними в пам'ять комп'ютера, і можливостями телекомунікаційних мереж.

Критеріально-орієнтовані тести – тести, які виявляють, наскільки кожен досліджуваний володіє знаннями і навичками, необхідними для виконання певних навчальних або професійних завдань.

Критерії і показники якості навчальної діяльності – сукупність ознак, на основі яких складається оцінка умов, процесу і результату навчальної діяльності, що відповідають поставленим цілям.

Методичне оснащення – складова частина тесту, яка містить комплекс відомостей, інструкцій і рекомендацій, що забезпечують усім учасникам тестування рівні умови на всіх етапах використання тесту.

Методичне оснащення має кілька частин: інформацію, яку необхідно знати користувачеві тесту про процедури тестування;

правила і вимоги до проведення тестування; правила обробки результатів; рекомендації з інтерпретації отриманих даних.

Нормо-орієнтовані (нормативні) тести – тести, що орієнтовані на певну норму.

Педагогічний тест – це система завдань різної форми, змісту, розташованих за зростанням складності, яка дає можливість якісно виміряти рівень підготовки учасників тесту і оцінити структуру їх знань, умінь, навичок та уявлень.

Тести навчальних досягнень – більша частина дидактичних тестів, що широко використовуються у системі освіти і при професійному відборі, тобто вимірювання досягнень учнів у різних галузях знань та перевірка їхньої здатності розуміти опрацьований навчальний матеріал.

Формуюче педагогічне оцінювання часто називається оцінюванням для навчання. Оцінювання для навчання слід розглядати як ключову професійну якість учителів. Воно має бути чутливим та конструктивним, оскільки будь-яке оцінювання здійснює емоційний вплив.

Формуюче (поточне) тестування здійснюється з метою з'ясування прогалин у підготовці учнів, планування викладачами подальшої стратегії навчання, вибору оптимальних методів викладання та організації навчальної роботи, побудови індивідуальних планів для кращих та для найслабкіших учнів тощо.

Серед завдань, що постають у процесі запровадження тестування в межах окремого навчального закладу, першочерговим є:

- вироблення стратегії дій адміністрації;
- визначення мети тестування;
- підготовка технічної бази та програмного забезпечення;
- підготовка викладацького складу;
- підготовка дидактичного та методичного супроводу;
- розробка тестових завдань із різних дисциплін;
- розробка тестів.

Ключові запитання з навчальної теми

1. Назвіть першочергові завдання, що постають при запровадженні тестування в межах окремого навчального закладу.
2. Згадайте, що входить до переліку обов'язкових складових методичного оснащення процесу тестування.

3. Укажіть особливості підготовки інструктивних матеріалів для тестування.
4. Назвіть види тестувань та поясніть їх суть.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте запропоновану літературу з теми «Використання Excel або Word для оформлення тестів».
2. Укладіть створений вами тест у комп'ютерну програму, яка має автоматизовані можливості його обробки та отримання результату.

Семінар: «Пошук істини» або тематична дискусія.

Правила проведення:

1. Ділимо групу на 2-3 ряди.
2. Обираємо групу експертів.
3. Завдання для учасників кожного ряду. Підтвердіть або спростуйте тезу: «Чим об'єктивнішим буде оцінювання, тим якіснішою стане освіта».
4. Експерти визначають, чия аргументація, чиї погляди ближче до істини (таємне голосування).
5. Результат оголошує керівник експертної групи.
6. Викладач робить підсумок.

Практичне заняття до теми 2.3

«Упровадження комп'ютерного тестування в навчальний процес»

Форма проведення: очна.

Методи навчання: робота в групах, індивідуальна робота на комп'ютері.

Правила проведення

1. Алгоритм роботи з програмою для обробки тестів.
2. Проходження навчального тесту.
3. Робота над результатом тестування (оцінка, відсоток правильних відповідей, інтерактивний перегляд роботи над тестом).
4. Моніторинг результатів тестування на сервері.
5. Консультпункт «Запитуйте-відповідаємо».

Теоретичний матеріал до теми 2.4

Мовою закону

Стаття 53 Конституції України – держава забезпечує доступність і безоплатність освіти;

Стаття 24 Конституції України – право на освіту гарантується кожній людині на принципах рівності.

Для забезпечення дотримання конституційних засад Кабінетом Міністрів України ухвалено постанови та розпорядження:

- від 25 серпня 2004 р. №1095 «Деякі питання запровадження зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти»;
- від 31 грудня 2005 р. №1312 «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти»;
- від 16 жовтня 2009 р. №1352-р «Про затвердження комплексного плану заходів з розвитку освіти на період до 2011 року».

Система зовнішнього незалежного оцінювання у світі

Зовнішнє оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти та бажаючих вступити до вищих навчальних закладів здійснюється більше як у 150 країнах світу та характеризується різноманітністю підходів. Проте спільним для них є те, що наприкінці отримання загальної середньої освіти іспит для сертифікованого оцінювання випускників старшої школи, як правило, є зовнішнім. Так, у країнах ЄС свідоцтво про повну загальну середню освіту видається учням, які закінчили загальну середню школу і виконали встановлені вимоги. Це свідоцтво є мінімальною вимогою для допуску до здобуття подальшої освіти, зокрема вищої.

У багатьох країнах таке свідоцтво видається на основі кінцевого іспиту, який проводить зовнішня інституція, зокрема в Чехії, Франції, Ірландії, Угорщині, Австрії, Португалії, Словенії, Словаччині, Фінляндії, Румунії та ін. У деяких країнах свідоцтво видається на основі кінцевого іспиту й оцінок, отриманих протягом року (останніх років) (Бельгія, Данія, Німеччина, Греція, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Польща, Велика Британія, Ісландія, Норвегія, Болгарія та ін.).

Системи зовнішнього оцінювання успішно функціонують у багатьох державах, які раніше входили до складу СРСР (Казахстан, Грузія, Киргизія, Молдова, Узбекистан, Вірменія та ін.).

У процесі формування системи зовнішнього незалежного оцінювання в Україні широко використаний досвід цих та інших країн світу, який у процесі багаторічної експериментальної роботи адаптований до українських умов та чинного законодавства.

Система зовнішнього незалежного оцінювання в Україні

Проведення в 2008 р. зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які виявили бажання стати студентами вищих закладів освіти, здійснювалося на основі методологічних та організаційно-технологічних засад, що були напрацьовані в Україні впродовж останніх десятиліть.

Першу спробу запровадження зовнішнього оцінювання знань випускників загальноосвітніх навчальних закладів в Україні було здійснено в 1993 р. Через ряд об'єктивних і суб'єктивних чинників вона виявилася невдалою.

У 1999 р. з ініціативи чотирьох провідних університетів – Києво-Могилянської академії, Київського національного університету ім. Т. Шевченка, Львівського національного університету ім. І. Франка, Харківського національного університету ім. В. Каразіна — Міжнародним фондом з ініційовано проект «Незалежне тестування», яким передбачалося опрацювання методології вступу до вищих навчальних закладів на основі стандартизованого тестування абітурієнтів. Початковою метою цього проекту було подолання корупції під час вступної кампанії. Проте згодом він набув педагогічного змісту, зокрема в питанні незалежного оцінювання навчальних досягнень учнів, на підставі якого можна здійснювати їх державну атестацію і відбір для подальшого навчання у вищих навчальних закладах.

Після підписання Міжнародним фондом «Відродження» угоди про співпрацю з Міносвіти та АПН України (2001) проект «Незалежне тестування» набув статусу пілотного експерименту з розробки та апробації тестових технологій для незалежного зовнішнього оцінювання навчальних досягнень учнів, які можуть бути покладені в основу їх сертифікації та відбору для продовження навчання у ВНЗ. Із цією метою фондом «Відродження» був створений

Центр тестових технологій, що став головним виконавцем цього завдання. Упродовж 2001—2005 рр. працівники Центру здійснювали підготовку матеріалів, необхідних для проведення незалежного оцінювання якості знань випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Водночас здійснювався пілотний експеримент з апробації методології та технологій зовнішнього незалежного оцінювання, який став підґрунтям для його масового запровадження в Україні.

У 2003 р. Центр тестових технологій Міжнародного фонду «Відродження» спільно з Міністерством освіти і науки України провели тестування 3121 випускника 670 загальноосвітніх шкіл України з математики та історії. Чотири вищі навчальні заклади почали зараховувати результати тестувань як вступні випробування. За бажанням учнів, отримані ними результати могли зараховуватися як державна підсумкова атестація.

У 2004 р. Центр тестових технологій Міжнародного фонду «Відродження» спільно з Міністерством освіти і науки України провели тестування 4485 випускників шкіл міст Києва, Донецька, Львова, Харкова, Одеси з математики, української мови, історії, основ економіки. У 31 вищому навчальному закладі прийнято рішення про зарахування результатів тестування як вступних випробувань.

25 серпня 2004 р. була прийнята постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти», де було передбачено створення Українського центру оцінювання якості освіти, якому доручалося спільно з Міністерством освіти і науки провести в 2006 р. випробування технологій зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти; у 2007—2008 роках здійснити запровадження зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти, які виявили бажання вступити до вищих навчальних закладів.

У 2005 р. Президент України В. А. Ющенко своїм Указом від 4 липня доручає Міністерству освіти і науки України впродовж 2005—2006 років здійснити перехід до проведення вступних випробувань до вищих навчальних закладів шляхом зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти.

31 грудня 2005 р. Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти», якою встановлюється, що зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти, які виявили бажання вступити до вищих навчальних закладів, є державною підсумковою атестацією та вступними випробуваннями до цих закладів. Проводиться тестування 10 030 учнів із 1567 загальноосвітніх навчальних закладів України.

У 2006 р. в Державному бюджеті України вперше передбачаються кошти на запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти. Розпочинає функціонувати Український центр оцінювання якості освіти. Створюються 8 регіональних центрів оцінювання якості освіти.

Проводиться тестування 41 818 випускників загальноосвітніх шкіл, до якого залучаються 6300 інструкторів, 700 екзаменаторів.

У 2007 р. завершується створення регіональних центрів оцінювання якості освіти. Вони забезпечуються сучасним комп'ютерним, поліграфічним, комунікаційним обладнанням. Розпочинають діяльність технологічний і поліграфічний підрозділи Українського центру. Формується банк тестових завдань. Здійснюється інтенсивна підготовка кадрів, передусім організаторів зовнішнього незалежного оцінювання.

У квітні – травні проводиться зовнішнє незалежне оцінювання понад 116 тисяч випускників із усіх регіонів України, що складає 26% від їхньої загальної кількості. У місті Києві, Харківській і Львівській областях зовнішнім незалежним оцінюванням було охоплено від 64 до 94% випускників закладів освіти.

За результатами вступної кампанії студентами вищих навчальних закладів стали близько 40 тисяч абітурієнтів, які подали до приймальних комісій сертифікати зовнішнього незалежного оцінювання.

Проведена в 2006 – 2007 рр. експериментальна робота, набутий досвід та отримані результати дали підстави Міністерству освіти і науки України в липні 2007р. прийняти рішення про охоплення зовнішнім оцінюванням з 2008р. усіх випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які виявили бажання стати студентами вищих закладів освіти.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте рекомендовану літературу з теми «Історія розвитку тестування в світовій практиці».

Круглий стіл

Тема: «Система зовнішнього незалежного оцінювання та запровадження її в регіоні»

Питання для обговорення

1. Мета та завдання, на досягнення яких було спрямовано запровадження зовнішнього незалежного оцінювання.
2. Проблеми зовнішнього незалежного оцінювання.
3. Можливі варіанти коригування та розв'язання проблем.

Практичне заняття до теми 2.4

«Методичне забезпечення процесу тестування»

Форма проведення: очна

Методи навчання: індивідуальна робота, робота в малих групах.

Завдання

1. Розробіть порядок складання інструкції до тесту (учасники діляться на групи за фахом).
2. Робота з інструктивними матеріалами для проходження зовнішнього незалежного оцінювання (робота в групах).
3. Виконайте міні-тест. Заповніть бланк відповідей (індивідуальна робота).
4. Здійсніть за поданими листівками самоконтролю якість виконання завдань.
5. Консультпункт «Запитуєте – відповідаємо».

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н.М., Ващенко Л.С. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи. – К., 2004. – 112 с.
2. Енциклопедія освіти / Академія пед. Наук України / Під ред. В.Г.Кремень. – К.: Хрінком Інтер, 2008. – 180 с.
3. Калашникова С.А. Навчання дорослих на основі компетентнісно-орієнтованого підходу. Навчально-методичні матеріали. – К., 2008. – 58 с.
4. Лукіна Т.О. Оцінювання і управління якістю загальної середньої освіти: Навчальний модуль для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних і управлінських кадрів районних (міських) відділів освіти та обласних управлінь освіти і науки / ЦППО АПН України. – К.: ТОК, 2007. – 72 с.
5. Лукіна Т.О., Пустова Т.В., Саюк В.І. Науково-методичні засади педагогічного оцінювання: Програма навчального модуля. – К.: ЦППО, 2005. -10 с.
6. Пустова Т.В. Основи педагогічного оцінювання: Програма навчального модуля. – К.: ЦППО, 2005. – 10 с.
7. Дмитренко Г.А., Олійник В.В., Онуфрієва О.Л. Цільове управління: вимірювання результативності діяльності учнів і педагогів: Навчально-методичний посібник. – К.: УПКККО, 1996. – 94 с.
8. Лукіна Т.О., Патрикєєва О.О. Моніторинг якості освіти: теорія та практика. – К.: Вид-во «Плеяди», 2005. – 112 с. – (Відкритий урок. Методична робота. Вип. 1-2).
9. Луначек В.Е., Рябова З.В. Програма навчального курсу підвищення кваліфікації педагогічних та керівних кадрів загальноосвітніх навчальних закладів за темою «Основи педагогічного оцінювання». – Х., 2005. – 24 с.
10. Ландсман В.А. Педагогічні аспекти впровадження зовнішнього стандартизованого тестування (ЗСТ) випускників шкіл // Тези доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції «Вимірювання навчальних досягнень школярів і студентів: гуманістичні, методологічні, технологічні аспекти. – Харків: ХДПУ. – 2003. – С.54-55.
11. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / Під. заг. ред. О.І. Локшиною. – К.: «К. І. С.», 2004. – 160 с.
12. Освіта в Україні. Нормативна база. – К.: КНТ, АТІКА, 2004. – 492 с.
13. Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти / Постанова Кабінету Міністрів України від 31.12.2005 №1312 // Вісник. – 2006. – січень №1.
14. Покроєва Л.Д. Моніторинг як інноваційна модель управління якістю освіти. – Харків: ХОНМІБО, 2006. – 36 с.
15. Про порівняльну оцінку освіти. Рада Європи. Рекомендація 1137 (1990). – Бюлетень Бюро інформації Ради Європи в Україні. 2002. – 70 с.

16. Рябова З.В. Використання кваліметричного підходу в управлінській діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу в ЗНЗ // Управління школою. – 2004. - №33 (81). – С. 12-13.
17. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: «К. І. С.», 2003. – 296 с.
18. Сорочан Т.М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика. Монографія. – Л.: Знання, 2005. – 384 с.
19. Чельшкова М.Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов: Учебное пособие. – М.: Логос, 2002. – 432 с.
20. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників загальноосвітніх навчальних закладів України в 2008 році // Вісник. - №7-8. – 2008. – С. 2 - 78.
21. Одерій Л.П. Оцінювання в міжнародній системі освіти: методологія та інструментарій. – К.: УСДО, КДЕУ, 1995. – 194 с.
22. Сейдаметова З.С., Темненко В.А. Народження освітнього тестування в США: історія і персоналії // Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. - №1(2). – 2006. – С. 36-38.
23. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників загальноосвітніх навчальних закладів України в 2008 році (скорочений) // Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. - №7-8. – 2008. – С. 5-6.
24. Булах І.Є. Поняття якості в освіті // Система моніторингу та оцінювання якості освіти / Під. ред. І.Є.Булах. Науково-методичне видання / Програма розвитку Організації об'єднаних націй. – К., 2002. – 139 с.
25. Гриневич Л. Упровадження зовнішнього оцінювання в Україні: реалії та перспективи // Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. - №1. – 2005. – С. 4-5.
26. Дмитрук В. Актуальність проблеми зовнішнього оцінювання навчальних досягнень учнів // Моніторингові дослідження як інформаційна база в системі управління якістю освіти: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 29-30 березня 2005 р. – Луцьк: Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти. – С. 63-69.
27. Лукіна Т.О. Моніторинг якості освіти: теорія і практика. – К.: «Шкільний світ» Вид. Л.Галіцина, 2006. – 128 с.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОПОПП.

Зам. №. 1017. Тираж 100 пр.

18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1.